

YÖN

HAFTALIK GAZETE

SAVCILARI
UYARIYORUZ

TRUJISTAV
KARANLILIKTA
UYANANLAR

OKUYUCUDAN YÖNE

Bir millet uyanıyor

Cocukken görmüştüm bu filmi. Bugüne dek süregelen etkileri vardır üzerinde. Bu film.. Bağımsızlık kavgamız dan sahneler taşır. Ezik bir ulus, emperyalizme karşı uyanıyor, direniyor. Bugün bu filmi değerini daha iyi anlıyorum. İçinde yaşadığımız koşullar bu yöne itiyor beni. Ekonomik alanda durmadan sömürülüyoruz. Petrolümüz, madenlerimiz emperyalist devletlere...

Her yıl bir milyona yakın artan nüfusa karşı arpa boyu ilerlemiyor üretimi. Açık ve gizli işsizlik, dış borçlar, kırık döklük milli eğitim, çember sakallı rin dövüğü aydın öğretmenler ve memleketi aydın imamların kur. taracağını söyleyen bir bakan... Bu ulusu, bu halkı idare etmek durumunda olanların ise ellerin de bir çamur; durmadan gerçek vatanseverlere, milleti uyandırma çabası içerisinde onlara fırlatıyor lar: «Komünist!.. Vatan haini!..» Oysa bu vatanı, bu öpülesi toprakları, bu cennet içinde cehennem kiinin sevdiği kimin sevdiği meydanda.

Bu çürümüş düzen elbet yerini gerçek vatanseverlere, ezilenlerin, sömürülenlerin dert ve acılarını dile getirenlere bırakacaktır. Bir ulus uyanıyor. Yürekli aydınlar ezilen milyonlara ışık tutuyorlar.

Bir ulus uyanıyor. Halktan yana olan bir akım var bugün Türkiye'de. Sokaktaki adam, tarladaki rengber dört yılda bir sigara paketi üzerine not alan ve bir daha semtine ugramayan klasik politika bezirganlarını tutmuyor artık. Bir parti içinde hem aydın olacak, hem softa bulunacak, hem milyarder patron bulunacak, hem de çulsuz ve parasız pulsuz işçi olacak... Böyle şey olmaz. Olursa bizdeki gibi olur. Artık saflar iyice ayrışan işçi yarım düşünülüyor. Kendisinin ve memleketinin yarımını. Bağımsızlığın mutluluğunu tatmak istiyor gerçek aydınlar, dar gelirli vatandaşlar. Köhnemiş eski partilere, bir tüccar klübünden farkı olmayan bu teşekküllere inanmıyor köylü... Satılmayan insanlar halkı uyarıyor. İçerden ve dışardan idare edilen eller bu akımı bu uyanışı durdurmak, baltırmak için ellerinden gelen çabayı gösteriyorlar. Fakat başaramayacaklar. Bu toplumu akımı durduramayacaklardır. Sesinizi Millet Meclisinde duyurmak için halktan yana olan bir partiye koşmanız gerek tüm emekçiler... Bu bir gerçek. Yoksa, sizleri işçi hakları, demokrasi demegleri ile uyanımlar mekanizma başına geçince yine kendi sınıfsal çıkarlarına yönelecekler ve sizin yine elleriniz boğrünüzde kalacaktır.

Bu ulusun uyanmasında önderlik eden, halkı uyanan gerçek aydınlar. Kavgamız başarılı olsun.

Macit DERİN — Avukat

Neden kitap yasağı?

Çağımızda ileri ülkeler toplumların yararına olabilecek çeşitli yollar ararken, ülkemizde üzülecek görmekteyiz ki, eserlerin yasaklanması, toplumumuzun yararına parmak basma eğiliminde olan oyunlar hakkında kovuşturma açmak gayretleri ve toplumu yazarları susturma çareleri aramak gibi çok olumsuz yönde yol almaktadır.

BASINDAN

Nazilli'de yayımlanan «Gerçek» gazetesinde, Söke'li tefecilerle ilgili bir yazı çıktı. Yazının önemli kısımlarını aktarıyoruz:

GERÇEK

Müesseselen Tefecilik Bölgemiz Çiftçisini soymaktadır

Azmi ERDEM

«..Emek sahibi olmayanlar, insandan addolunmamak; hakkı, emeğe istinat ettirmek asli inancı nazarı itibara alındı.»

1 Kasım 1922 - ATATÜRK

Bölgemizdeki küçük çiftçi ile TEFECİLİK MÜESSESİ arasındaki ilişkilere matematik açıdan bakalım. Bölgemizin en geçerli ürünü PAMUK olduğuna göre, burada inceleyeceğimiz, pamuk ekicisi ile tefeciler arasında neden bu dram oynamaktadır? Pamuğun maliyet fiatı ile satış fiatları arasında yok olan, kaybolan; kimdir ve neleridir? Mesele işte bu.

Önce tefecilik müessesesinin çalışma şeklini görelim: Bölgemizde yaygın faiz birimi, yüzde 20 dir. Yalnız bu şekilde yüzde 20 dir. Ashnda bu faiz, yüzde 60'ı aşmaktadır. Şöyle: Bir kere faize verilen para bir yıllık değil, 3 - 4 aylık bir süredir. Buna göre, yılın üçte biri bir süre için yüzde 20 faiz ödeyen küçük çiftçi aşında, yüzde 60 faiz ödemektedir. Bu bir. Küçük çiftçi tüccardan aldığı bu parayı kademeli olarak almaktadır. Böylelikle paranın kullanma süresi daha da kısalmaktadır, bu iki. Teslim etme taahhüdünde bulunduğu pamuğu, geçer fiattan 5, ya da 10 kuruş aşırıya vermek zorundadır, üç. Ayrıca tüccarın kredi olarak küçük çiftçiye taahhüt ettiği paranın karşılığında «Gübre - Tohumluk - Akaryakıt - İlaç ve yedek parça» gibi mallardan sağladığı kâr, bu müesseseye ilâve edilirse, ortaya çıkacak rakamlar, dehşet vericidir.

Şimdi gelelim PAMUK ürününün maliyetine. Bu rakamlar şehrimiz Ziraat Teknisyenliğinden aynen alınmıştır. Rakamların tamamı dekar başnadır.

Tohumluk (Dek. 6 Kg. dan hesaplanmıştır)	12.— T.L.
Gübre	50.— »
Üç Tırmık; üç Sürgü	6.— »
Çubuk kırma	5.— »
Sonbahar sürmesi	15.— »
Kış sürmesi	10.— »
Çöpel toplama	2.— »
İlkbahar sürmesi	10.— »
Milzlerle ekim	2,5 — »
Sevrelme (1. Çapa)	15.— »
Ara çapa	6.— »
2 Sıra sevrelme çapası	10.— »
6 Mandal masrafı	20.— »
6 Sulama (ki 8'e ve 10'a kadar yükselmektedir. Kokerde)	30.— »
Ark açma	8.— »
Toplama	20.— »
Nakliye	4.— »
Çıçırma taşıma	4.— »
Çıçırılma	12.— »
Çuvallama	5.— »
Pazara nakil	2,5 — »

Dekar başına masraf toplamı 249.00 T.L.

Bölgemizde pamuğun dekar başına sağladığı gelir toplamı da şöyledir:

Ortalama olarak Koker Pamuğu dekar başına 180 kilo çiğfil ürün vermektedir. Yüzde 50-55 randıman hesaplandığına göre, dekar başına elyaf pamuk 90 kilo görünüyorsa da şehrimiz Bölge Ziraat Araştırma Enstitüsü hesaplarına göre bu, 63 kilo olarak hesaplanmıştır. Mahlaş pamuk fiatları 520-530 kuruş arasında oynadığına göre, 63 çarpı 530, eşittir 333 lira 90 kuruş.

Şimdi, Pamuk Ekicisinin (Tarla kendisinin ise) Dekar başına harcadığı para ..... 249.— T.L. Dekar başına sağladığı ürün bedeli ..... 333.90 » Buna göre safi kâr (Dekar başına) ..... 84.90 » Bitmedi. Mesele de burada başlıyor zaten.

Kendisine ait 50 dekarlık bir tarlada pamuk ekimi yapan bir çiftçinin faiz müessesesine kaptırdıkları var, bir de tefeciye kaptırdıkları.

Çiftçi aşağı yukarı belirli olarak üç yerden para alır: 1 — Tarım Kredi Kooperatiflerinden (İşletme Kredisi karşılığı olarak aldığı paralar için) yüzde 9 faiz öder.

2 — Ziraat Bankasından:

a) Donatım Kredisi karşılığı olarak: yüzde 7

b) İşletme Kredisi olarak (ki dekara 60 lira olarak hesaplanarak verilir. Çok ilginçtir): yüzde 9

3 — Tefeciden

50 Dekarlık bir tarlada pamuk ekimi yapan küçük çiftçi toplam olarak 50x249=12.450 liraya ihtiyacı vardır. Buna karşı Ziraat Bankası dekara 60 lira hesabı ile 50x60=3000 lira para verir yüzde 9 faizle. Peki bu aradaki parayı, yani 9.450 lirayı çiftçi nereden sağlar? İş burada zaten. Doğruca tüccara ya da tefeciye gider küçük çiftçi. Yok kurtuluşu. 9.450 lira için diyelim ki yüzde 20 den 1890 lira faiz öder, bir.

3.000 lira için Ziraat Bankasına yüzde 9 öder (6 ay kulandı diyelim) 540 lira. 50 dekarlık tarlasından yaklaşık olarak 9 ton pamuk kaldırdı diyelim. Beher kiloda 10 kuruş ekisine tüccara verdi pamuğunu; 900 lira da bu tutar mı? Toplayalım şimdi:

1 — Ziraat Bankasına ödediği faiz : 540.00 T.L.

2 — Tefeciye ödediği faiz : 1890.00 T.L.

3 — 10 kuruş ekisine sattığı mal : 900.00 T.L.

Dekara isabet eden faiz : 66.60 T.L.

Neydi adamın dekar başına safi kâr?: 84.90 T.L.

84.90—66.60=18.30: İşte küçük çiftçinin kendisine ait 50 dekarlık tarlasının pamuk ekiminden sağladığı kâr.

50x18.30=815.00 Yıllık safi geliri. Olmadığına göre, ne oluyor acaba. Şu oluyor; adam her sene kendi topraklarını yemektir. En sonunda da şu olacak; 15 - 20 kişinin elinde bütün bu topraklar toplanacak.

Bir devlet kuruluşu olan Ziraat Bankası bir dekar pamuk için yapılacak harcamayı bildiği hâlde 249 lira yerine 60 lira verir niçin, anlaşılmaz. Geri kalanı için gidip tefeciye Bu 815 lira ile 5 nüfusu bir ailenin geçimmesine imkân teslim olsun küçük çiftçi diye mi acaba?

Bir de ne var, tüccar ya da tefeci çiftçiye dağıttığı paraları nereden bulur? Öyle ya, bir de o var. Kendisinin olabileceği gibi, önemli bir kısmını bankalardan bulur efendim. Sabit tesis ve gayri menkul karşılığı sağladığı kredileri; Ziraat bankasının boş bıraktığı muflak ihtiyaçlar için en çok yüzde 22 faiz ödeyerek aynı parayı yüzde 60 a kadar değerlendirir.

Ne demiş SÖKE tefecileri «bu hesap uzmanları SERVET DÜŞMANI». Allah Alları ne buluş ne buluş! Efendi, sen yapışacakmış sülük gibi küçük çiftçiye belleyeceksin anasını, sonra da bunlara SERVET DÜŞMANI diyeceksin. Yok öyle şey! Bu yatsıya kadar bile yunuyacak bir mumdur. Göreceksiniz sönecek.

Ne diyor ATATÜRK, «.. Emek sahibi olmayanlar insandan addolunmamak; hakkı emeğe istinat ettirmek asli inancı nazarı itibara alındı.» 43 yıl geçti bu sözlerin üstünden. Ama bilin 10 yıl daha geçmiyecek. Ve bu gerçek öteki bütün oyunları bozacak. Artık çağdaş toplum ve ekonomi bilimleri pek çok gerçekleri matematik olarak ortaya çıkarmıştır. Gerisi laf, hem de en yavan cinsinden...

maktadır.

Şimdi öğrenmek istiyoruz, neden kitap yasakları?

Fazla okumaktan sabbatlerin bulunmaması için mi?

Okumakla vakit öldürecekleri düşünülerek işlerin aksaması ve milli gelirin düşeceği sanıyorsa mı? Öğrenmek istiyoruz okumak, ama ne olursa olsun okumak insanına ne gibi zararlar verebilir?

Yok efendim yok, bunların hiç birisi değil, yaygın ve telkin edilmiş istenen bir fikir, «Komünizmin önlenmesi için» konuyormuş yasaklar. Aslında bu yasaklarda başka nedenler aramak gerek. Örneğin: Halk nasıl ve kimler tarafından sömürülmekte olduğunu

anlamasını, bu insaf dışı düzen daha uzun müddet devam edip gitsin.

Ben dünya çapındaki toplumcu yazarların bir çok toplumcu eserlerini okudum, ne komünist oldum ne de olurum. Bu tehlikeli okumamışlar benden çok daha yakınlardır. Toplumunun yüzde altmışını okuma yazma bilen bir ülkede okuma yazma bilen yüzde kırkın elinden mevcut eserlerin yüzde bilinem ne kadar alınıp okumasını önlemek yerine, okuma yazma oranını yükseltmek için çabalar göstermek ve her türlü eseri okumak imkânı sağlamak daha olumlu ve insancıl bir davranış olacaktır inkâr edilemez.

Yasakların uyardıracağı kuşku, hiç bir zaman okunan kitabın veya ilenen bir oyunun getireceği sanılan zarardan daha az olmaz. Her yasak, her tedbir yeni ve daha sert yasak ve tedbirler alma zorunluğunu doğurur, bunun da memleketi ve toplumu hangi mecalalara sürükleyeceği bilinen bir gerçektir. Yakın tarihimize başını çevirip bakacak olursak bir çok örnekler görmemiz mümkündür. İsteriz ki mevcut yasaklar kalksın hiç değilse bunlara yenileri eklenmesin.

Yasaklar kalksa da kalkmasa da halk uyanmaya başlamış, nasıl ve kimler tarafından sömürülmekte olduğunu bilincine varmaya doğ-

ru yol almaktadır.

Herkes okuma imkânı sağlandığı, çalışan kolların kıvılcımları lüzumu duymayan ellerin refahı için çalışmasına son verildiği gün yasaklamalar da ortadan kalkacaktır, kendiliğinden.

O kollar ki her şeyin üreticisidir, fakat hiç bir nimetten istifade edemez.

O eller ki bilinen özellikleri olan kişilerindir, ancak ağız ve ceplerine gider gelirler, bir de, ömür boyu birisi birinin üstünde ve ikisi birden sahibinin patlamak üzere olan karnı üstündedir.

Zeynep Celâl — ADANA

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu — Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T.A.Ş.

Yazı İşleri: Sümer
ADRES: Sokak No: 16/8 Yenisehir — ANKARA
Telefon: 17 69 89. — İstanbul Bürosu (Satış - İlan ve Abone İşleri): Molafenari Sok. No. 32 Çarşoğlu — İstanbul. Tel: 22 95 79 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

Bir yıllık (32 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., Üç aylık (18 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

Beher sütünde eşittir mi 25.— T.L. dir. 50-rekli çıkacak ilân ve reklâmlarla kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

YÖN, 28 MAYIS 1965

BAKIŞ

ÖZEL SEKTÖRE DÜŞEN GÖREV

İş adamlarımız bir enformasyon komitesi kurdular. Temenni edelim ki komite, para babalarının e. linde, basın özgürlüğünü yok etmeye yönelmiş bir baskı aracı haline gelmesin ve gerçekten enformasyonla uğraşsın...

İş adamlarımız bu vesileyle yayınladıkları broşürde, özel teşebbüsün, «demokrasinin ayrılmaz cüz'ü» olduğunu belirttiler. Onlara göre, özgürlük, özel teşebbüsle mümkündür. Üretim araçları kamulaştırılırsa, özgürlük ortadan kalkar.

Bu iddia, kendini ekonomik planda savunamayan kapitalizmin, ekonomi dışı politik delillerle bir meşruiyet kazanma çabasının sonucudur. Ünlü İngiliz kadın iktisatçısı Joan Robinson'un «Ekonomi Felsefesi» adlı eserinde belirttiği üzere, kapitalizmi bir ekonomik sistem olarak haklı gösteremeyen iktisatçılar «matematik çabuklukların arkasında saklanmaya yönelmişler» ve «ideoloji meş'alesi tasıma, kapitalist kurumların özgürlüğün kalesi olduğu şeklindeki politik iddiaya terketmişlerdir». Bu sebeptendir ki, kapitalizmin savunucuları, kapitalizm yerine «özel teşebbüs», «hür teşebbüs» gibi deyimleri kullanmaktadırlar.

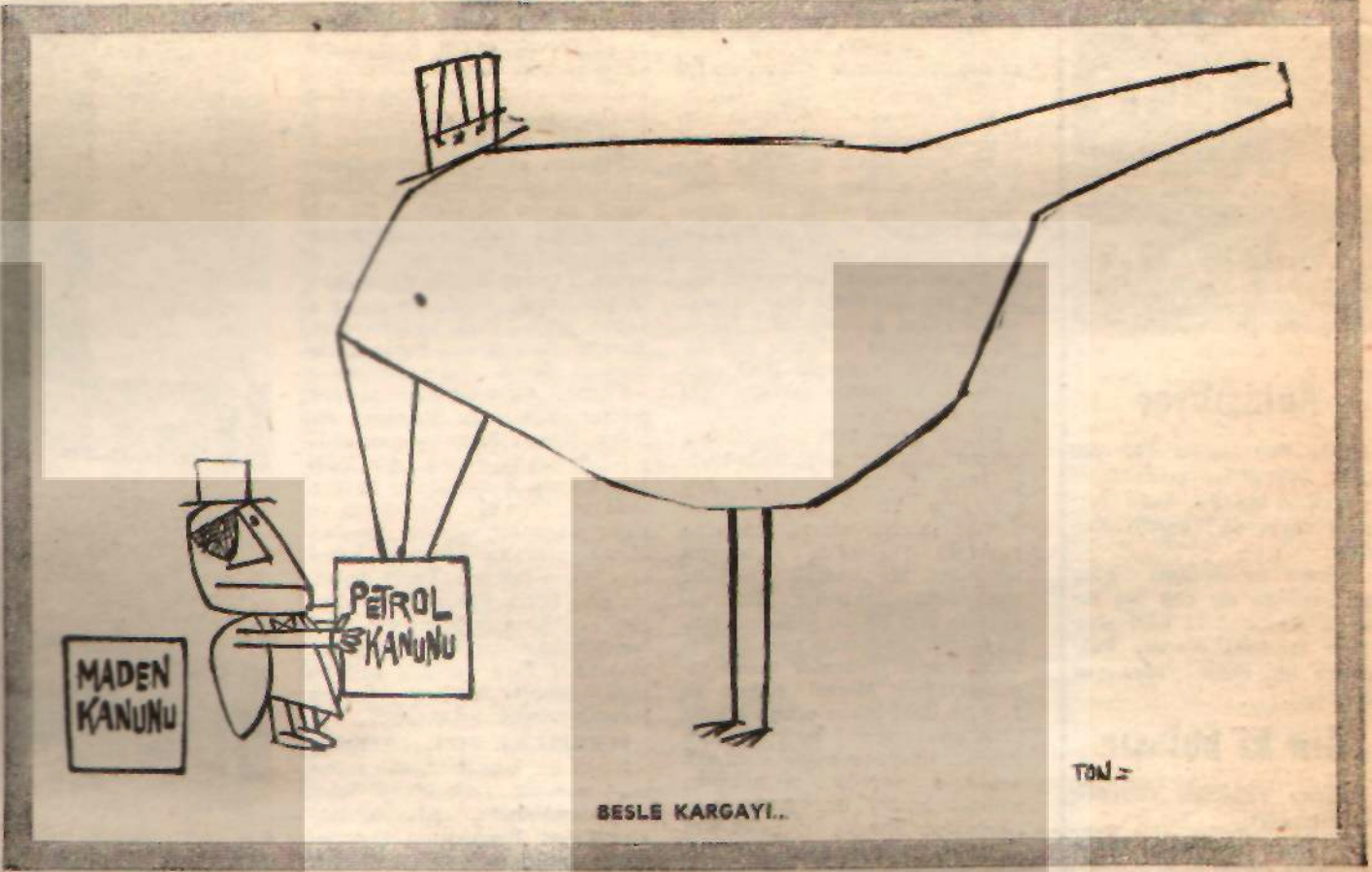
Kapitalizmin özgürlüğün dayanağı olduğu iddiası, en ufak bilimsel incelemeye dayanamayacak kadar çürüktür: Empervalizm çağın da kapitalizmin, az gelişmiş ülkelere en aşağılık cinsinden diktatörlükler ihraç ettiği ortadadır. Dominik, Kongo ve Vietnam'da kurulan kanlı diktatörlük rejimleri, kapitalizmin özgürlük örnekleridir.

Kapitalizm, hukuk devleti geleceğine sahip Batı ülkelerinde bile, kütülcere Yirminci Yüzyıl başlarına kadar özgürlük yerine kan, gözyaşı ve ıstırap getirmiştir. Kültürlerden oy hakkı bile esirgenmiştir. Ancak dışarıda sömürge halklarının, içerde de işçi ve köylülerin insafsızca sömürülmesi yoluyla belli bir gelişme düzeyine erişildikten sonradır ki kapitalizm, özgürlük getirme iddialarına sahip çıkabilmiştir. Bugün bile, kapitalizm tehlikeye düşünce, kapitalistler tereddütsüz özgürlüğe pavyos türküsünü çağırırlar. Ünlü siyasi ilimler profesörü Duverger'in «Politika ya Giriş» adlı incelemesinde belirttiği üzere, «kapitalist üretim sistemi, işçi hareketlerinin gücüyle sarsılmaya başlayınca ve sosyalizm bir tehlike haline gelince, burjuva devleti, faşist tipte şiddete yönelir... Faşizm, inhıfat halindeki bir kapitalizmin son safhasına tekabül eden devlet şeklidir... Nazi diktatörlüğü iyice göstermektedir ki, aşırı totaliter tipte bir otokrasî, kapitalist sistemde kurulabilir.»

İNGİLTERE SOSYALİST

OLSA...

Öte yandan, üretim araçlarının kamulaştırılmasının, merkezi plânlama ve politik ve ekonomik gücün tek elde toplanması dolayısıyla

mutlaka diktatörlüğe yol açacağı iddiası da ispatlanmış olmaktan çok uzaktır. Meselâ İngiltere ve Amerika'da bugün bütün üretim araçları topluma mal edilse ve merkezi bir plânlamaya gidilse, özgürlüklerin ortadan kalkacağı ciddiyle söylenemez. Nitekim sosyalizmin en atesli düşmanlarından olan Raymond Aron, «Sanayi Toplumunu» adlı incelemesinde, bu iddianın yanlışlığını göstermek için İngiltere'yi örnek almaktadır. Aron'a göre, İngiltere ikinci Dünya Savaşı sırasında, kapitalistin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini sifıra indiren topyekûn bir plânlamaya gitmiştir. Ama özgürlük rejimi, yine de avakta kalmıştır.

Sosyalizmin diktatörlük getireceği iddiası, kaynağını Sovyetler Birliği örneğinden almaktadır. Gerçekten bu ülkede Stalin, tarihin en sert diktatörlüklerinden birini kurmuştur. Yalnız tutunmamak gerekir ki, Rusya kapitalist rejim altında da sadece Çarların istibdadını tanımıştır. Stalin diktatörlüğünün nedenleri, üretim araçlarının kamulaştırılmasından çok, demokratik geleneklerin olmayışı, az gelişmişlik, kapitalist ülkeler tarafından kuşatılma, savaş, tecrübesizlik gibi alanlarda aranmalıdır. Nitekim yüksek bir gelişme seviyesine ulaşan Sovyetler Birliğinin bugün ilerlemeye yolunda olduğu herkesçe kabul edilmektedir. Prof. Duverger ve Amerikalı birçok düşünür, bu gelişmenin demokratik sosyalizme yol açacağı kanısındadır. Duverger, gelişmiş kapitalist ülkelerde de, ancak üretim araçlarının topluma mal edilmesiyle tam bir özgürlüğe kavuşulacağını belirtmektedir.

FAŞİZME ALKIŞ TUTAN DEMOKRATLAR...

Görülüyor ki, özel mülkiyet ile özgürlük arasında bir ilişki yoktur. Hele az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de kapitalistlerimizin özgürlük getirme iddiaları havli komik kaemaktadır. Kapitalistlerimiz, bugünkü yarım vama lak demokrasiden bile şikâyetçilerdir. Çıkarlarına dokunan herkesi komünist ilân etmekte ve Hükûmetten tedbir alınmasını istemektedirler. Faşist İspanya'yı, «özel teşebbüs mucizesi» diye öven kitanlar yavılamaktadırlar. Brezilya'daki askerî diktatörlüğü, iş adamlarının gerçekleştirdiğini yazan broşürleri, resmi orçanları elivle üvelerine dağıtmaktadırlar. Toprak ağalarının federasyonu, kapağında, «Hür İnsanlar Uyanınız! Üçüncü Enternasyonalin İhtilâl Arifesi Programı Şimdi Türkiye'de Uygulanıyor ve Kızıl İhtilâlin Meş'um Ortamı Hazırlanıyor!» diye yazılı broşürler dağıtıyor. Kapitalizmin azıcık tenkidî üzerine, «demokrasinin ayrılmaz cüz'ü» olduklarını söyleyen çevrelerin tepkileri bunlardır! Onlara göre, toprak reformu, dış ticaret, banka ve madenlerin millîleştirilmesi komünistliktir. Özgürlük, kalkınma ve sosyal adaleti gerçekleştirmesi ve demokrasiyi yaşatması mümkün olmayan bugünkü köhne düzenin zorla yasatılmasıdır. Toprak ağalarının federasyonu, «hür insanlar» adına faşizm istemektedir. Yabancı petrol şirketleri ve arkalarındaki güçler de Bre-

zilya ve Dominik özllemi içindedirler. Gerçekten bugünkü düzen, halkın hızlı uyanışı karşısında, ancak zorbalıkla, o da belli bir süre sürdürebilir.

Demokrasinin yaşatılması, sosyal adalete yönelmiş hızlı bir kalkınma yoluna girmemize bağlıdır. Bu da, tekrar tekrar belirttiğimiz üzere, dış ticaret, banka, maden, petrol, ağır sanayi gibi alanların millîleştirilmesini zorunlu kılan devletçi ve halkçı bir politikavla mümkündür. Demek ki Türkiye'de demokrasinin teminatı, özel mülkiyete değil, aksine kamu mülkiyetinin genişletilmesinde ve devletçi, halkçı bir ekonomi politikasının uygulanmasında aranmalıdır.

Devletçi ve halkçı bir gidiş, gerçek özel teşebbüsçüye, yani millî sanayiciye bugünkünden çok daha geniş imkânlar getirecektir. Türkiye'de millî sanayicinin dostu, sanayileşmemize karşı çıkan emperyalistler ile onların tabii müttefikleri olan toprak ağaları ve kompradörler değildir. Millî sanayicinin gerçek dostu, sosyalistlerdir, devletçilik yoluyla ekonomik bağımsızlığı, kalkınmayı, sosyal adaleti ve demokrasiyi gerçekleştirmek isteyenlerdir. Bunun içindir ki millî sanayici, kökü dışarıda iş çevrelerinin dümen suyunda gitmevi artık bırakmalı, onlardan ayrı olarak örgütlenmeli ve ekonomik bağımsızlığa yönelmiş bir devletçiliği benimsemelidir.

Özel sektörün kurtuluşu buna bağlıdır.

Doğan Avcioğlu

SAVCILARI UYARIYORUZ:

Basıldığı yer dahi gösterilmeyen iftira dolu binlerce kitap, kapı kapı dağıtılmaktadır!..

Bir Mobil yetkilisi, «Türk basınının tamamını bir milyon liraya satın alırım» diyor!..

CETİN

ALTAN

Anlaşıyor

Göz Bankasında 447 ölü gözü 447 diriye takılmış. Galiba biz bir hayli ilerledik bu çeşit amelihatlar da.

Çünkü bu duruma göre çaktırmadan bir çok ölü baş da Ankaradaki bazı siyasilere takılmış olacak. Bak-sanıza bir türlü işlemiyor beyinleri.

Ara ki bulasın

Tarım Fakültesi Öğrenciler Derneği:
— Petrol Kanunu utanc vericidir, diyor.

Kanun utanc vericidir gerçi ama bu utancı alacak yüzü nerede bulacaksınız. Bu konuda kime yaklaşsanız yüzünüz çıkıyor.

Öğüt

Vatanı harz mezat satmaya kalkınlar uğraşırken belgeler uydurup ananız da sövünce kalkınlar aldırınca cakınlar.

Yıllardır memleketin suzusunu ağlatıp duruyorlar, buna bir de beş torunu yazın annesi katılmış, çok değil, diyeceksiniz.

Bekleyiniz

Bolivya'da dış kapitalistlerle içerdeki satılmışların müsterek sömürdükleri karalay madenlerine işçiler el koymuşlar.

İyi...
Şimdi bakalım Amerika ne koyacak?

Sıya mola

Milletvekilleri kendi mazaşlarına ait zammı kabul etmiş ve bu farkın milli bir donanma kurmak için açılan kampanyaya verilmesini reddetmişler.

E tabii reddederler...
Malum ya bizde insanlar devlet gemisinden önce kendi gemilerini kurtarmak için atırlar siyasete.

Ve onu için de kanun'iddialarını hiç kimseye bir faydası dokunmaz.

Yerinde

Vezir, nazır, vekil ve derken bakan...

İyi oldu bu sıfatın bulunduğu...

Ya kazara bakan yerine görün deselerdi, boşuna kandırılmış olacaktı memleket.

Geçenlerde bir kitap kapı kapı dağıtıldı ve posta ile belli kişilere paketler halinde gönderildi. 106 sayfalık kitapçığın ismi «İçimizdeki Düşman» idi. Basıldığı yer, kim tarafından yazıldığı, yayıncısı ve hangi ellerle dağıtıldığı belli değildi. Kitabın takdimi şöyle idi: «Türkiyede ciddi bir komünizm tehlikesi vardır - (Türkiyede komünizm tehlikesi olmadığına telkine çalışan, komünizm tehlikesi var diyenlerle alay etmeye kalkın, Ceza Kanunundaki 141 ve 142. maddelerin kalkması için uğraşan YON dergisinin 78-82 sayılarındaki sosyalizmi savunucu (?) yazılara cevap)».

Baştan aşağı YON'ü suçlamaya çalışan ve Nadir Nadi, Abdî İpekçi, İlhan Selçuk, Çetin Altan gibi yazarlarla Tevlik Rüştü Aras'ı şüpheli şahıslar olarak gösteren kitapçık, Türkiye'de komünizm tehlikesini bir Amerikan ajanı ile şöyle ispatlamaktadır: «Her bakımdan geri kalmış milletlere dâimî olarak yapılmakta olan milyarlarca maddî yardımlar neden yapılmaktadır? Marşal projesi ve Truman doktrininin ortaya çıkmasının sebebi nedir? Birleşmiş Milletlerin, dünya sülhünü korumak amacıyla yaptığı çalışmaların maksadı nedir? Durmadan silâlanmak ve ordular beslemek için hür milletlerin ve devletlerin katlandıkları milyarlarca masrafların emili nedir?»

Kitabın yazılış nedeniyse şuydu: «Birinci kısım olarak buraya kadar 17 maddede halinde belirtilmiş hususlar, YON dergisinin tekrar yayınlamaya başladığı sayılarında - her nedense ve ne maksatla - bu konulara dokunan yazılarına karşılık olmakla beraber, bu dergileri okuyan ve okumayan vatandaşlarımızı beynelmülül komünizmin dünya çapında ve bilhassa memleketimizdeki illegal ve legal teşekküllerinin faaliyet ve tetkiklerinin mahiyet ve şumulünü açıklayarak kendilerini aydınlatmak, ikaz etmek amacını sağlamak içindir.

Bundan başka sayın senatöleri, milletvekillerini, hükümeti, orduyu, devlet organlarını yıkıcı ve ayrıca konular ile mücadele eden yetkili organları, siyasi partilerin yöneticileri ile partilerini, öğretmen, öğrenci ve işçilerimizi uyarmak içindir.»

Geçmiş devirlerin Milli Emniyet raporlarından da yararlanarak hazırladığı anlaşılabilir kitapçıkta bir hayli eğlenceci sözler var: «Komünistler, casuslar ve diğer yıkıcı ve ajansı faaliyetinde bulunanların hepsi de birer insandır. Fiziki teşekkülleri itibarıyla kendileri gibi olmayımlardan renk ve vücut teşekkülleri bakımından da hiç bir farkları yoktur. Bundan başka her kesin, kafaları içinde sakladıkları fikirleri ve hainlikleri gösterecek, filmini alarak veya renklerinin pembe, kırmızı, siyah olduklarını tesbit edecek herhangi bir araç ve ya makina da icat edilmiş değildir. Her ne kadar, yalnız tesbit maksadıyla bir makina icat edilmişse de henüz o bile maksadı sağlayacak durumda değildir... Meclislerle idare olunan memleketlerde, en tehlikeli cihet bazı milletvekillerinin cencebi nam ve hesabına çalışmış ve satın alınmış olmalarıdır... Komünistlerin kendilerine mahsus bazı tabirleri vardır. Meselâ (namuslu insan) demek, komünist demektir... 1951 ve 1952 tevkifatında yaftalanan Türkiye Komünist Partisinin Ankara İl

Başkanı, bazı partili komünistlere (Milletvekillerinin, Başkanların ve yüksek vazifede bulunanların evlerinde çalışan hizmetçi kızlarla tanışmalarını, sahte aşk maceraları geçirmelerini ve bu suretle çalıştıkları evlerde konuşulanların tesbit edilip kendisine bildirilmesi) emrini vermiştir... Bir kanun, hangi devletin kanunundan tamamen veya kısmen alınmış olsun, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildikten sonra o kanun artık Türk kanunu olur. Bunun adına (faşist burjuva kanunları) demek doğru değildir...»

Kitapçık daha bir sürü ipe sapa gelmez iddialar ve iftiralar doludur. Kanun karıştırmaya ve açık yayın bayatına devam eden YON için iftiraların bir örneği yoktur. Hele bu iftiralar haklılığını ve suçluluğunu bir «yeraltı» broşürü olarak çıkmakla önceden kabul edilmeden gelirse... Önemli olan, bu gibi Basın Kanununa aykırı gizli yayınların çoğalmasındır. Bunları güm hazırlanmaktadır ve dağıtmaktadır? Para nereden gelmektedir? Savcılar bunları araştırıp bulmak zorundadırlar.

TURKIYE'DE KIZIL İHTİLAL

Başka bir broşür, toprak reformu sözlerinden fazla ürkmüş olan toprak ağalarının kurdukları Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu tarafından yayımlanmıştır. Kitabın kapağında şu sözler var: «Hür insanlar uyanınız! Üçüncü Enternasyonalin İhtilâl arifesi programı, şimdi Türkiyede uygulanıyor ve kızıl ihtilalin meş'una ortamı hazırlanıyor! Azgın bir üslupla kaleme alınan kitap toprak ağalarının ve müttetiklerini faşist bir ihtilâl çağrısı ifadelerle lebelep dolur: «Hepimize birden, yani Moskova'ya usak olmanın her şerefli insana kızıl ihtilâl geliyor. Canımız, ailenizi, malınızı, namusunuzu kağıtlardan korumak için bizzat çaba göstermek zorundasınız! Türkiye, tarihinin en kritik devresini yaşıyor, ayrı ayrı her evlâdından cesaret, fedakârlık bekliyor... Komünizmin yerrinden korunmak için formül jektir. Ona kendi usulleri ile, yani kuvvetle saldırmak, suratına tükürmek, yumruğu tepesinden eksiltmek ve onu böylece namuslu insanlardan ayırmak, kızıl ve tekelî suratıyla yalnız ve ortada bırakmaktır.»

Broşürde, komünistlere bağlı kuvvetlerin ihtilâl öncesi hazırlıklarında da iktisadî, siyasi ve manevî çöküntü sağlamak olduğu belirtilmektedir. İktisadî çöküntü tesliyeti, «piyasaları balahayarak, senifler arasındaki kışkırtarak ve kinleri kızıştırarak, yani parasızları parasızların karşısında gösterip, dert ve sıkıntıları bu yoldan suurtlayarak, Meclis ve Hükümet içindeki elemanlarla vergileri artırarak, iş sahalarını felce uğratarak, kanun ve kararları çıkartarak, zaruri ihtiyaç maddelerinin fiyatlarını artırarak ve bunları da sol nesriyatla şişirip ilân ederek» yürütülmüştür...

Siyasi çöküntü, kökü dışarıda toprak ağalarına göre Amerikan düşmanlığı yaratarak sağlanmıştır: «Amerikan düşmanlığı da yine Türkiyeyi siyasi, askeri bakımdan iflâsa, yalnızlığa, zarurete sürüklemek, bu suretle Sovyetlerin kucağına atmak politikasının uygulanmasıdır. Amerika'nın Türk vatanına zarar verecek siyasi ve iktisadî hiçbir emeli yoktur ve olamaz da. Pazar olma hüviyetimizin Amerikan ekonomisine kârdan ziyade masraf yüklediği nasıl inkâr edilebilir.»

Mobil Genel Müdür Yardımcısı Necdet Egeran
Türk basınına biçtiği fiyat: 1 milyon!

Manevî çöküntü ise, devlete olan inancı, halkın sayıp güvencdiği şahsiyetleri çürüterek gerçekleştirilmekteymiş: «Meclise, adalet cihazına, devlet ve hükûmete, su-bay kitlesine, Milli Emniyete, millet iradesine, ayrıca Gürsel'e, İnönü'ye, Demirel'e, Bölükbaşı'ya, Alıca, Oğuz'a ayrı cephelerden yöneltilen, menfi, kışkırtıcı sayılar» manevî çöküntü yaratma amacıyla komünistler tarafından yayımlanmıştır...

Broşür, toprak ağalarının şu harp çağrısı ile son bulmaktadır: «Bu yazıklarımızı dikkatle okuyunuz, samimiyetinize inanıyorsanız, halî olduğumuz kânaat getiriyorsanız, hem bizimle, hem birbirinizle birleşiniz, bu broşürümüzü başkalarına da okutunuz, bütün maddî ve manevî imkânlarınızla mücadeleye geçiniz.»

Toprak ağaları, savaş ağaları atıp kökleri dışardaların cephe teşkilini isterken, Mobil Genel Müdür Yardımcısı Necdet Egeran da Şelmo'yu ziyaret eden senatörlere meydan okumuştur. Ulus gazetesinin «Petrol konusunda bir had-dün bilmez» başlığı ile verdiği haber şudur: «İfade edildiğine göre, Necdet Egeran, Mobil şirketinin Türkiyedeki reklam kampanyası için 2.5 milyon lira ayırdığı yolundaki haberleri, (1 milyon lira verin, Türk basınının tamamını satın alayım. 1 milyon lira ile salvo ateş yaptırımın) diye karşılamıştır.

Geziye katılan senatörlerin bir kısmı bu iddiaları doğrulamaktadırlar... Mobil şirketinin yetkilisi, son günlerde petrol konusunda basında çıkan haberleri (yaygara) olarak vasıflandırmış, (bu yaygaranın belli çevrelerden ve ideolojik kanallardan idare edildiğini) iddia etmiştir. Mobil'in bu yetkil-

si, Petrol Kanununda, (on ufak bir değişikliğe lüzum olmadıkça) tekrar tekrar söylenecek, petrolün, Türklerin elinde olması gerektiğini söyleyen ve yazan aydınlar için (Türk milletini bu baldırı çıplaklara elinden kurtarmak gerekir) diye konuşmuştur.

Mobil'in temsilcisine göre, yabancı şirketlerin muhabatını hükümet ve parlamentodur. Bu yetkili, milleti Meclislerin temsil ettiğini de sözlere eklemiştir. Buna karşılık kendisine kamu oyunun basını ve halk düşüncesi olduğu söylenmiş, ancak Genel Müdür Yardımcısı eski fikrini savunmaya devam etmiştir.

Ulus gazetesinin haberi, şu ifşatla son bulmaktadır: «Petrolün devletleştirilmesi konusundaki yayımlara ve beyanlara karşılık, yabancı şirketlerin geniş bir kampanyaya giriştikleri bildirilmektedir. Nitekim bir kısım basında, Türkiye'nin petrollerini işletmeye geçi yolunda haberler çıkarken, gene aynı basında TPAO'nun bir (çiftlik) haline geldiği yazılmaktadır.

Bir yetkilinin ifadesine göre, yabancı şirketlerden bir kısmı bu yazarlardan her birine 25 bin lira ödemeyi taahhüt etmiştir.»

Yeni kurulan Özel Sektör Enformasyon Komitesinin de belirlenmiş amaçlarından birinin basında kapitalizmin şakşaklığını yaptırarak ve şifalar yoluyla basını sıkı kontrol altında tutmak olduğu ısrarla söylenmektedir.

Görüldüğü gibi, toprak ağalarından ihtilâlcılara ve petrolciye kadar uzanan kökü dışardaki çıkar çevreleri, faşizme ödem çekem bir cephe kurma çabasımladırlar. Bütün vatanseverler, bu kökü dışarıda çıkarıcılar cephesinin karşısına dikilmelidirler.

SİYASİ NOTLAR

Petrol
savaşı

Yabancı şirketlerin, ulaştırma güçlüklerini öne sürerek buldukları petrolü işletmediklerini çeşitli vesikalarla ortaya koydular. Nitekim Mobil'in Şelma bölgesini gözen Milliyet'in araştırıcı muhabiri Unsal Özkay da, petrol kuyularına nasıl kapalı tutulduğunu, tankerlerin boş bekletildiğini ve yetkililerin birbirini tutmaz cevaplar verdiklerini görmüş ve yazmıştır.

Konuyla ilgilenen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına isteği üzerine, büyük bir şirketin nakliye teklifini Shell'in nasıl cevapsız bıraktığını gösteren vesikaları yollamıştı. Bakandan şu cevabı aldı: «Gönderdiğiniz vesikalara ne kadar teşekkür etsen azdır. Gerekli tahkikatın yapılması için ilgili dalreye emir verilmiştir.

Kanunların bize verdiği haklar kullanılacak ve netice size bildirilecektir.

Tekrar teşekkürlerini bildirir, başarılar dilerim.»

Bu arada ilgililerin petrol konusundaki, insana küçük dilini yutturacak beyanları devam etmektedir. Mobil'in baş yetkililerinden bir Amerikalı, «Millileştirmeye isteyenler ya bilgisiz, ya da Türkiye ekonomisinin Batı ülkelerindeki ilkelere göre işlenmesini istemiyen kişilerdir» diyerek millileştirmeyi komünistlik anlamına getirmiştir. Baş yetkil, «Pişman olursunuz» sözleriyle, Musaddık'ın ikabetini hatırlatacak kadar şımarık bir sömürgeci zihniyetine sahiptir. Başka bir Mobil'ci Amerikalı, «TPAO'nun arama ruhsatlarının sınırlandırılmasını kaldırmayı fihri bir millileştirme» saymaktadır. Mobil'in Türk baş yetkililerinden Necdet Egeran'ın «Petrol Kanununda değişiklik isteyen bakları çplaklardan Türk milletini kurtaralım! Bütün Türk basınına 1 milyon liraya satın alırsanız!» dediğini senatörler söylemektedir. Ne acıdır ki, yabancı şirketler, millileştirmeye tazminat karşılığında ve kanunla yasıldığı halde bile, «gasp» derler. Süleyman Demirel de tıpkı bu yabancı şirket yetkilileri gibi, milli-

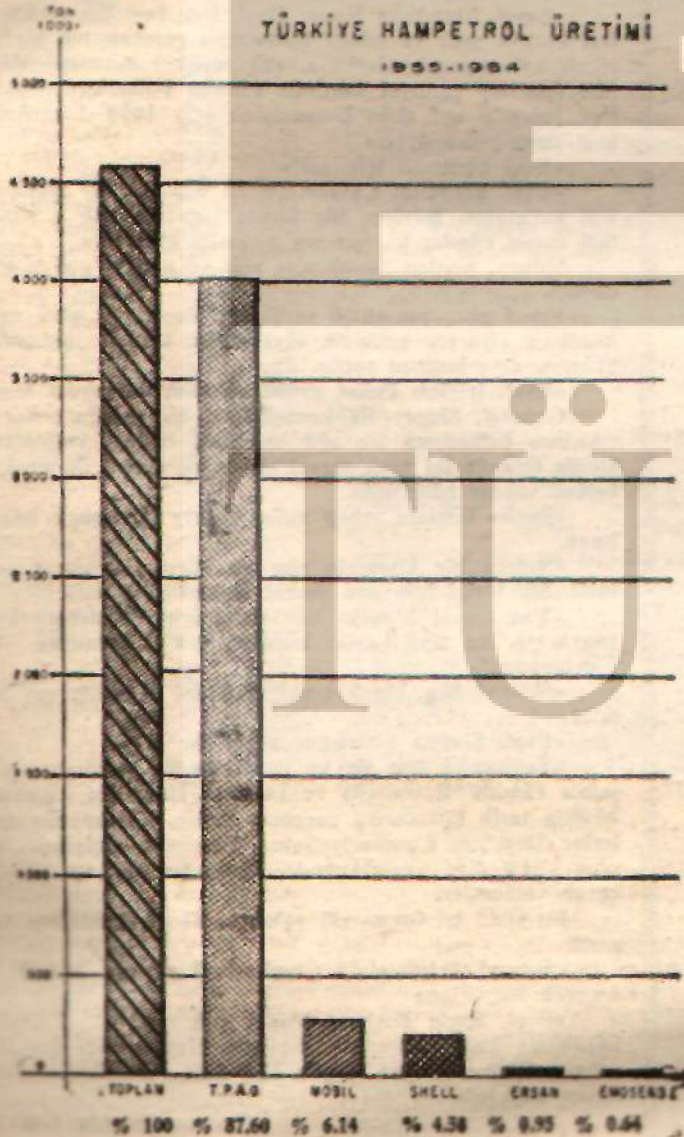
leştirmeyi gasp saydığına açıklamıştır.

Dünya kadar elinden tuttuğu bu genç politikacıyla birlikte Mobil'in Amerikalı baş yetkilisini Başkan Gürsel, cevaplandırarak, «Türk milleti böyle basit kişilerin anlayışına sığacak şekilde tehdit edilmemelidir. Türk milleti bu gibi tehditlerden hoşlanmaz. Petrol Kanununda değişiklik istemek Batı düşmanlığı değil, gasp ise hiç değildir, yapılacak iş, Anayasamıza uygun şekilde ve kanun yollarından yapılacaktır.»

Gürsel'in bu beyanları Bakanlar Kurulunda sınırlı sahnelere yol açtı. Fakat yine de dört Bakan, «millileştirmeyi gasp sayanlara» değil, Gürsel'e hak verdi. Artık anlamak gerekir ki, petrol meselesi millete mal olmuştur, hemen millileştirmeye gidilmese dahi, Petrol Kanunu mutlaka değiştirilecektir. Nitekim A.P. Grubu dahil, Petrol Kanunu değişiklik teklifinin en kısa yoldan karma bir komisyonunda görüşülmesine evet demek zorunda kalmıştır. Gerçi bunda «nasıl olsa seçimlerden önce çıkmaz» düşüncesinin büyük payı vardır, ama seçimlerden sonra kanun herhalde değişecektir.

Cumhurbaşkanı Gürsel Gerekli söyledi

AMERİKA'nın
VERDİĞİ
ZEHİRLİ
KALAYLAR!

İzmir Ticaret Gazetesinin Ankara Temsilcisi Suat Naaf Baydur, korkunç bir ifşaatla bulundu Amerikalıların bize verdiği kalaylar zehirli olduğunu insanları bu yüzden zehirlenebileceğini.

Kalay ithalatımızın A.I.D. yoluyla Amerika'dan yapılmaktadır. Amerika şimdi bize, içinde çok büyük oranda sülfür, arsenik ve bismüt bulunan kalay vermeye başlamıştır. A.I.D.'den gelen son kalaylar, Sağlık Bakanlığının Gıda Maddeleri Muhafaza Yönetmeliği rakamları ve oranlarına uygun düşmemektedir. «Gıda maddelerinin çoğu kalay karışımıyla yapılmış lübhalar içinde muhafaza edildiğinden, paketlenme ve muhafazada Amerikan kalaylarının tedrici bir otointoksikasyon'a yani tedrici bir zehirlenmeye girmesinden endişe edilmektedir». Bu konuda bir kimya mühendisi şunları söylemektedir: «Teneke imalatında kalay ana unsurlardan biridir. Sanayi yönetmeliği ve konunun akademik yönü, teneke imalatında kullanılan kalaylarda arsenik, sülfür ve benzeri oksidasyon maddelerinin katıyete bulunmaması esastır. Kalayda yabancı maddeler çeşitli testler yapılır. Mesela yüzde 1 civarında kurşun rengini değiştirir, keza

yüzde 1 civarında bakır sertlik verir. Arsenik ise kalayı zehirli hale sokar ve arsenikli kalay terkinin tatbiki intikal ettirilmesinde caiz değildir.»

Son verilen kalayın zehirli olduğunu Amerikalıların da saklamadıkları anlaşılmaktadır. Nitekim kalay işini organize eden Federal Supply Service, General Service Administration'un satış yönetmeliği önceleri Türkiye'ye verilen yüksek kaliteli kalaylar için içinde zararlı madde yoktur, hükümünü taşıdığı, son kalay ithalati formlarından bu ibare kaldırılmış ve kalayın içindeki zararlı maddeler, arsenik de dahil, açıklanmıştır. Ayrıca Federal Specification raporundan vazgeçilerek, deniz ve hava taşıtları için borular çalışmaları raporu ile yetinilmiştir.

Ticaret gazetesinin yayını üzerine, Baydur'u ziyaret eden bir A.I.D. yetkilisi, kalay üzerinde (Gıda sanayinde kullanılmaz) notunun bulunduğunu açıklamıştır. Ne var ki, Ticaret Bakanlığı yetkilileri, bu kalayların hastahaneler, kırsal, okullar gibi toplu yerlerdeki mutbük levizimatında kullanılmakta bir mahzur görmemişlerdir!

Ticaret Gazetesinin yayını Sağlık Bakanlığının harekete geçirmiştir. Sağlık Bakanlığı, bugüne kadar neden hiç bir tedbir alınmadığını yazıyla Ticaret Bakanlığından sormuştur. Bakanlığa, bir iktisadi devlet teşekkülü genel müdürünün yapığı uyarı da sonuçsuz kalmıştır. Ticaret Bakanlığı, kalayların ithal ve dağıtımına devam etmiş ve böylece zehirlenme olaylarının bütün sorumluluğu,

nu yüklenmiştir. Halkın sağlığını ilgilendiren böyle önemli bir konuda, bakanlık susmayı bırakıp mutlaka bir açıklama yapılmalıdır.

Soya anlaşması
skandalı

Ticaret Bakanı, zeytinyağı ihracını engelleyen Soya Yağı Anlaşmasını feshettiğimiz hususunu cakalı beyanlar verdikten sonra, Bütçe müzakereleri sırasında anlaşmaları feshedemediğimizi açıkladı! Bakanın cakalı sözleri üzerine Amerikalı Mr Churchill, «feshedemezsiniz» demisti. Churchill haklı çıktı ve anlaşmayı feshedemedik. Ticaret Bakanlığı ile yapılan müzakerelerden sonra Churchill Heyeti, bize şu hususları kabul ettirmiştir:

1 - Soya yağı anlaşması feshedilmeyip diğer tarım maddeleri anlaşmasıyla birlikte yürürlükte kalacaktır.

2 - Türkiye'nin 17 bin tondan fazla likid yağ ihracını fiilen yasaklayan hüküm devam edecektir.

3 - Ancak bu hüküm, anlaşma gereğince ithal edilecek soya yağları tüketiciye ulaşmasından başlayıp yeni ihracat mevzuatıyla sona erecek, bir süre için uygulanmayacaktır.

Kasacası, bütün elde edebildiğimiz fiilen 6 aylık bir ilaç silâsi-dir.

POLİTİKA ve ÖTESİ

27 MAYIS HÜZÜNÜ

Mehmed Kemal

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın önsözün-
re her ne kadar 27 Mayıs Devrimini «Anayasa ve bu-
luk dışı tutum ve davranışlarıyla mesruluğunu
kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kulla-
narak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Mil-
leti diye tanımlarsa da, 27 Mayıs Devrimini sade-
ce bu değildir. Bu tanımlama belki, 27 Mayıs Dev-
riminin edebi bir hâdisedir. Edebiyat yapıldığı
takdirde daha parlak ve sanat kırgına sokulmuş
cümleler söylenebilir. Hoşlananlar ve çoğanlar
çıkabilir. Yaldız kaldırdığımız, edebiyattan te-
mizdediğimiz zaman 27 Mayıs Devriminin altında
yatan gerçek sebeplere eğilebiliriz.

27 Mayıs Devrimini Atatürkçülükle, Menderes-
çiliğin çatışmasından ve gelişmesinden doğmuş-
tur. Atatürkçülük anti-emperyalist ve anti-kapı-
talist bir düzenin adıdır. Emperyalizme ve kapı-
talizme kapılarımız açıldığı zaman Atatürkçülüğün
uzaklaşmışızdır. Menderesçilik, demokrasi a-
dına büyük kitleleri kandırarak, milli iradeyi ele
geçirenin, yani halkın oyları ile işbaşına gelenin,
milletin büyük çoğunluğunun aleyhine ve milli
çıkartına karşı her şeyi yapabileceğini sanmıştır.
Sömürücü iç ve dış kapitalizme ve emperyalizme
Türkiyenin kapılarını açmış, içeride her mahalle-
de bir milyon yetiştirmek, dışardan gelen ser-
mayeye de bütün imkânları vermek suretiyle
memleketi bağımlı bir hale sokmuştur. Devlet e-
filye kişi zengin ederek bir orta sınıf yaratma ser-
dasına kapılmıştır.

Bu tutum ve davranış hem Atatürkçülükle,
hem de çağımızın geri toplumların yönetme ku-
ralları ile çelişmeye düşmüş, yönetenleri her gün
bir şaşkınlık içinde 27 Mayıs devriminin doğma-
sına sürüklemiştir. Türkiye'yi yönetenler 27 Mayıs
sabahı uyandııkları zaman «Bu nasıl oldu?» diye
şaşırmışlardır.

Ondan sonra bugünkü Anayasa yapılmıştır.
Türkiyenin feodal düzen artıkları, kampra-
dorları, yabancı sermaye işbirlikçileri, satılmışları
ve statükocuları bu Anayasanın siyasi haklar
bölümünden yararlanarak memleketi yine, bir 27
Mayıs eşliğine götürmekte direnmektedirler. Berli-
yandan Anayasanın üçüncü bölümündeki «Sosyal
ve İktisadi haklar ve ödevler» kısmının farkında
görünmemektedirler. Tabandan gelen baskı bu
hakların ulusunuzaya verilmesi istenmemesinden
doğmaktadır. «Devlet, allenin, ananın ve çocuğun
korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı
kurar.» denildiği halde, alle perisan, ana yoksul,
çocuk alınır satılır bir meta hâlinindedir. Okulsuz
dur, bakımsızdır, korumadan uzaktır. «Mülkiyet
hakkının kullanılmasında toplum yararına aykırı ola-
maz.» denildiği halde, efine bereketli Türk top-

raklarını geçirenler, Türkiyenin imkânlarına sa-
hip olanlar, bunu, toplum yararına aykırı bir bi-
çimde hâlâ kullanıp gitmektedirler. «Devlet, top-
rağın verimli olarak işlenmesini gerçekleştirmek
ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan
çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken ted-
birleri alır.» denilmiş olmasına rağmen bir «Top-
rak Kanunu» bile çıkarılmamıştır. «İktisadi ve
sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve
herkes için insanlık haysiyetine yararlı bir yasa-
yı seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir.»
denildiği halde «iş hayatımız» ortadadır ve insani-
lik seviyesi ile bağdasamaz durumdadır. Doşarıya
işçi ihracı da ayrı bir kezaşektir. «Herkes sosyal
güvenlik hakkına sahiptir.» denildiği halde mil-
yonlar sosyal güvencikten yoksundur. «Devlet, her-
kesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini
ve tabii bakım görmesini sağlamakla ödevlidir.»
denildiği halde, bu ödevi yerine getirecek devlet
nerededir? «Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyacı-
nı sağlama Devletin başta gelen ödevlerindedir.»
denildiği halde, okur yazar oranı ortada durur-
ken, bu ödev neden yerine getirilmemiştir?

27 Mayıs devrimini ile bu Anayasa yapılmıştır.
Devrimçiler, bu Anayasada gösterilen ekonomik
ve sosyal hakları sadece bir azınlık için uygula-
yanları devrimçiler ve çoğululuk için uygulanması,
amacıyla bugün Türkiye'yi yönetenlerin em-
rine vermişlerdir. Olanarsa, bu Anayasa-
nın farkında değillermişcesine Menderesçil-
lik yolunda yürümeye devam etmişlerdir.
Şimdi 27 Mayıs'ın yıldönümünde bizez da-
ha anlatılıyor ki, bir de bu Anayasanın il-
kelerini uygulayacak ve gerçekleştirecek zümre
ve sosyal değişikliğe daha ihtiyaç vardır. Bu Anaya-
sanın ilkelerini savunulara karşı, bazı çevreler
bu Anayasanın siyasi haklar bölümünden yarar-
lanarak karşı koymaktadırlar. Anayasada işlerine
gelene uygulamakta, işlerine gelmeyen ekonomik
ilkeleri savsaklamaktadırlar.

Anayasadaki yaldız ve edebiyat bölümüne e-
gemen çevreler (evet) demekte, sosyal ve ekono-
mik hakları savunulara (komünistlik) damgası
vurmaktadırlar.

27 Mayıs ekonomik ilkeleriyle hâlâ yerine ot-
urmamış, oturtulmamıştır. 27 Mayıs'ı sadece ka-
sılan siyasi hakların yerine getirilmesi ve Türk
ulusunun ekonomik haklarının alınmasının geri-
se bırakılması biçiminde anlayanlar bir daha ya-
nılmıyorlar.

27 Mayıs'ın yıldönümünde 27 Mayıs hüznünü
yaşamaktayız.
Ne acı değil mi?

GERÇEK SAYGISI

Fethi Naci

BEŞ YIL SONRA

Beş yıl geçti 27 Mayıs'tan bu yana...

Beş yıl sonra, dönüp bu süre içinde olup bitenlere ve bugünkü duruma bakınca, iyimserle kötümserin ilgi çekici bir tarrifini hatırlayıp, «Bardak yarıya kadar boş.», ya da «Bardak yarıya kadar dolu.» denemeyeceğini, gelişmelerin çok daha karmaşık olduğunu, çok yanlış olduğunu daha iyi anıyoruz.

Önce, 27 Mayıs'ın Bakanlarını düşünüyorum. 27 Mayıs, bir bakıma, kapitalist yoldan kalkınma, Türkiye'yi bir küçük Amerika hâline getirme dileğinin iflâsıdır. Bu açıdan bakınca devrim idaresinin Bakanlığa getirdiği kimselerin bugünkü durumlarını merak etmemek mümkün değil. O zamanın Sanayi Bakanı Şahap Kocatopçu, bugün Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun başkanıdır. Amerikalılarla işbirliği hâlinde olan Türk Sevk ve İdare Derneği'nin başkanı da Kocatopçu'dur. O zamanın Ticaret Bakanı Cihat İren, bugün bir yabancı şirketin başındadır...

Ve bugün yeniden kapitalist yoldan kalkınma sevdasında bir iktidar memleketimizi idare etmektedir. Bu iktidar, milletimizin sömürülmesine karşı çıkanlara cephe almakta, onları yıpratmak ve susturmak için dindimekte ve millet zararına işlediği her gün daha iyi anlaşılacak yabancı sermayeyi canı gönülden savunmakta, hâlâ kendi gücümüzle kalkınamıyacağımızı, ancak yabancı sermayenin desteğiyle kalkınabileceğimizi söylemektedir.

Ve dünün idamıhları bugün, gazete sayfalarında, «memleketin menfaati şunu gerektirmektedir, bunu gerektirmektedir» diye akıl hocalığı etmektedirler.

Bunlar, sosyal ve politik gerçeklerimizin bir yanı sıra hiç de iç açıcı olmayan yanı. Ama Türkiye gerçekleri bunlardan ibaret değil. Bir de uyanan, dostu düşmanı ayırmaya başlayan bir Türkiye var, bir milli bilinçleme var.

Türkiye'nin az gelişmişliğinden kurtulmasını ancak birtakım temel yapı reformlarının gerçekleştirilmesine bağlı olduğu artık geniş kitleler tarafından yavaş yavaş anlaşılmağa başlanıyor. Toprak reformu ve dış ticaretin devletleştirilmesi, petrolün ve madenlerin millileştirilmesi sözleri bir uçtan bir uca bütün Türkiye'yi sarıyor. Bunların gerçekleştirilmesinin, her şeyden önce, bir siyasî iktidar meselesi olduğu, toprak ağalarıyla komprador burjuvazinin etkisindeki siyasî iktidarların bu işlerin üstesinden gelemeyecekleri, bu işleri ancak halkın kendi temsilcilerinin gerçekleştirebilecekleri artık bir aydınlar azınlığı arasında değil çok daha geniş çevrelerde konuşuluyor.

Yabancı sermayenin sömürücülüğü rakamlarla ortaya konuyor. Yabancı sermayenin niyetinin, nice yıllar resmi ajansların tekrarladığı gibi, memleketimizi kalkındırmak değil, işbirlikçi bir azınlıkla çıkar birliği kurarak, yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizi sömürmek olduğu her gün daha iyi anlaşılıyor.

Dış politikada Amerika'nın dümen suyunda gitmeyi bırakarak, haysiyetli bir dış politika gütmek eğilimi, siyasî düşünceleri ne olursa olsun bütün Türk milliyetçilerinin ortak eğilimi hâline geliyor.

Üniversite gençliği, Atatürk ilkelerinin en güvenilir savunucusu durumunda, işçi sınıfı bir bilinçlenmenin eşliğinde, Köylüler, eski minval üzere nutuk atmak isteyen politikacılara «Toprak reformundan ne haber?» diye soruyorlar. Ve 10 Ekim 1965'te, yani topu topu dört buçuk ay sonra, Türkiye'de ilk defa sosyalist bir parti, Türkiye İşçi Partisi, Türk halkının oylarıyla emekçi kitlelerin gerçek temsilcilerini Meclis'e sokacak.

27 Mayıs 1965'in getirdiği düşünceler, bunlar.

Beş yıl öncenin heyecanı yok, doğru. Bu heyecanın yerini, sabır, bilgili, uzun vadede, Türkiye'ye ve Türk halkına güvenen, gücünü yalnız onlardan alan bir aksiyon amaç üzere. Heyecanlardan çok daha yararlı olan bir aksiyon!

MAURICE DUVERGER
DİKTATÖRLÜK ÜSTÜNE

Fiatı : 5 lira

ÇETİN ALTAN

ATATÜRK'ÜN SOSYAL GÖRÜŞLERİ

Fiatı : 4 lira

DONEM YAYINEVİ P.K. 23 - İstanbul

Not: Onbeş liradan az siparişlerde pul gönderilmesi rica olunur.
(YON - 072)C.H.P.'de
Sola Açılış

CHP. nin, beş yüzü aşkın bir delege topluluğu ile çok kalabalık bir dinleyici kitlesi önünde yapılan Ankara II Gençlik Kulu Kongresi, bir ileriklik göstergisi oldu. Kongrede Genel Başkan İnönü, CHP'nin sola açılış eğilimini iyice belirten bir konuşma yaptı: «CHP ileri fikirlerin partisidir. CHP, memleketteki bütün reform hareketlerinin, büyük islahatın sahlibi, uygulayıcısı ve takipçisidir... Hiç bir teşekkül CHP ile bu hususta yarış edememiştir. Hiç bir teşekkülün hizmetlerinin değerinin az görülmesi iddiasında değildir. İsteriz ki bizden daha ileri, daha hamleci olsunlar. Bu bizim için öznel değil, gayretleriyle bize ilham veren harekete geçiren bir durum olur... 27 Mayıs devrimi ve son Anayasamızla inkılaplar, rejim kesin mevkisini almıştır. Yeni Anayasamız Türk milletine sosyal adaleti hedef tutmuştur.

Biz yeni Anayasamızın hem mânasını, hem hükümlerini, hem hedefini gönülden kabul etmiş bir parti olarak çıkıyoruz.»

Kemal Satır ise «CHP sadece inkılapların muhafızlığını yapmamaktadır. Biz parti olarak Atatürk ilkelerinin ışığı altında ileri ve her yeni fikrin timsali hâlinde memleket hizmetindeyiz» diyerek İnönü'nün görüşünü tekrarladı.

CHP'ye yeni katılan 14 lerdan İrfan Solmaz de, partisinin ileri bir hamle içinde olduğunu belirtti: «Yeni yeni gelişen fikirlerden, sosyal uyanıştan korkanlar, merdanelerden geçen tenekeler gibi, (bunları ezeceğiz) diyorlar. CHP böyle diyenlere ortalığı bırakmayacaktır. 27 Mayıs'tan önce de yeni fikirlerden korkanlar, çöp ve kurşunla gelişmeleri önlemek istemişler. Sonları iyi oldu... Vatandaşın emeğine, gücüne, ruhuyla sahip çıkanlarla, komisyoncularla mücadele edeceğiz. CHP bugün yeni bir hamle içindedir. İlk kurucusu Atatürk, nasıl (Ordular ilk hedefiniz Akdenizdir) demişse, bugün de en büyük CHP li (Hedefimiz sosyal islahattır) demektedir.»

Kongre, İlk Gençlik Kolu Başkanı Kemal Ataman'ın okuduğu ve delegelerin oybirliği ile kabul ettiği güzel bir bildiriyle son buldu.

TIP'e de para
verilmelidir

Siyasi Partiler Kanunuyla, partilere, para babalarının nüfuzundan kurtulmaları için devletin yardım etmesi esas kabul edildi. Prensip itibarıyla doğru olan bu görüş, politikacılarımız tarafından komikleştirildi. Tedbir, ancak siyasî partilerin gelir ve giderleri hakkında sıkı bir kontrol sistemi kurulabilirdi takdirde anlam taşıyacaktı. Politikacılarımız ise devletten parayı alıp kontrolden kaçmayı tercih ettiler. Böylece, para babalarının yanı sıra devletten de para alacaklardır. Başlıkların 5 bin lira ile sınırlanması barajını, kolaylıkla atlamak mümkündür.

Devlet yardımından milletvekili seçimlerine katılmış partiler yararlanmaktadır. Bölükbaşı'nın partisi ise seçimlere katılmamıştır. Bölükbaşı'ya da mağdur emekten çekinildiği için, komik bir usul bulunmuştur. Parlametoda grubu olan partiler de yardımdan yararlanacaktır. Bu hükme göre, parlametoda on kişi bir araya gelecek bir parti tabelası asınca yardımdan yararlanabilirler. Sonra aynı kişiler, bu partiyi feshedip yeni bir parti kurarlar ve tekrar 500 bin lira devletten alabilirler! Hükümetin sağmâliyi ortadadır. Mediste grup üçüğü yerine 15 ilde teşkilât ölçüsü kullanılması çok daha isabetli olacak ve bu takdirde TIP de devlet yardımından yararlanacaktır. Senatorem bu garip durumu düzeltmesi gerekirdir.

141 ve 142

TIP Basın Bülteninde 141 ve 142. maddelerle ilgili olarak şu haber yayımlandı: «Türkiye İşçi Partisi, Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerinin Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürerek bu maddelerin iptalini Anayasa Mahkemesinden

istemiştir. Daha sonra bu maddelerle ilgili olarak yaptığı son müracaatta, karara varılmadan önce sözlü bilgi vermek isteminde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, bu müracaatı da kabul etmiş ve 31 Mayıs Pazartesi günü Türkiye İşçi Partisini müdafaya davet etmiştir.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Partinin Hukuk Bürosundaki avukatlardan bazıları ile birlikte o gün Ankara'da bulunacak ve o gün Anayasa Mahkemesinde faşist İtalya Ceza Kanunundan aktarılan 141 ve 142. maddelerin iptali gereğini Anayasa ilkelere ve demokratik hukuk ilkelere açısından açıklayacaktır. Demokratik düzenin gelişmesine engel teşkil eden bu maddeler hakkında Anayasa Mahkemesinin vereceği karar tarihi 5-nemde bir nitelik taşıyacaktır.»

TIP'e vaskı!

TIP Genel Başkanı Aybar, basın şu açıklamayı yaptı:

«Yasak kitap ele geçirmek bahanesiyle Türkiye İşçi Partisi mensuplarının evlerinde arama yapılacağı öğrenilmiştir. Bunun üzerine 17 Mayıs günü Başbakanı çektiğim telgrafta, Anayasamıza aykırı bu gibi tertiplere artık bir son verilmesini istedim. Bugüne kadar Başbakan'dan bir cevap alamamıştır. Fakat, TIP mensuplarının evlerinde arama yapılacağı şu günlerde tekrar söylenmeye başlamıştır. Başbakanın, haberi yalanlamaması, maalesef böyle bir tertibe girişileceği karşısını kuvvetlendirmektedir. Oysa, iş başındaki hükümet, muhalefet partilerinden herhangi birinin seçim şansını zedeleyebilecek veya partiler arasında eşitsizlik yara-

Amerikalılar da alay ediyor
SANTA DOMİNGO'DAKİ
SON AMERİKALI

Art Buchwald

Dominik Cumhuriyetindeki son ihtilâle ait olaylar açıklanırken, belki de Sidney isimli büyük ve ölmüş kahraman hakkındaki gerçekler de meydana çıkacak.

Hiç kimse Sidney'in soyadının ne olduğunu bile bilmiyor. Fakat sorusu bir gerçek ki, neydi Sidney olmasaydı, belki de ihtilâlin bütün safhaları tamamen değişebilirdi.

Sidney, savaş başladığında Santa Domingo'yu ziyaret etmekte olan bir Amerikan turisti idi.

Sidney gemisine binmek üzere limana geldiğinde, bir Amerikan deniz piyade albayı tarafından durdurulmuş ve albay kendisine, «Özür dilerim efendim, adayı terkedemezsiniz!» demişti.

«Niye terkedemezmişim?», Sidney bilmek istiyordu bunu.

«Çünkü bizler buraya Amerikan vatandaşlarımızın can emniyetini korumak için gönderildik ve siz de şu anda adada bulunan tek Amerikalısınız. Şayet siz de buradan ayrılacak olursanız, bizlerin de buradan çekip gitmesi gerekir.»

Sidney, «Bana ne bundan!» dedi. «Ben buradan ayrılmak istiyorum, anladınız mı? Bu şehir bir yığın çöplüğe dolu.»

«Bana verilen emir, sizi burada alkoymak. Bizler buradaki Amerikalıları çok kısa bir zaman içinde adadan uzaklaştırmakla büyük bir bata işledik ve şu anda bizim size olan ihtiyacımız, sizin bize olan ihtiyacımızdan çok daha fazladır.»

Sidney, «Bu benim tasam değil!» diye cevapladı albayı. «Ben gemime gitmek istiyorum.»

«Şayet Amerikan Kıtası Devletleri Teşkilâtı (OAS) üyeleri buraya gelir ve adada korunması gereken tek bir Amerikalı bulunmayacak olurlarsa, çok müşkül duruma düşeriz. Sizi tam bir emniyet kordonu altında bulunduracağız. Başkan Johnson surf sizin korunmanız için 1000 Amerikan askeri daha gönderiyor.»

«Beni korumak için mi?»

«Evet, efendim! Çevrenizde 15 Km. lik bir emniyet şeridi kuracağız. Böylece hiç kimse yanınıza yak' a mayacak. Sizi temin ederim ki, her şey yolunda gidecek.»

Sidney, yerden bavullarını aldı ve gerisini geriye oteline döndü.

Ertesi gün, parasızlığı birliklerin komutanı olan general kendisini ziyarete gelmişti. «İyi misin, hersey yolunda mı Sidney?» diye hatırlı sordu.

«Evet, iyiyim. Fakat evime dönmek istiyorum ben.»

General, Sidney ile konuşurken, bir manga asker de odasının balkonuna bir ağır makineli tüfek yerleştirmişti. Otelin önünde iki tank mevzi alıyor ve çatıya da uçaksavar topları monte ediliyordu.

«Bütün bunlara sebep ne?», Sidney öğrenmek istiyordu bunu.

«Sadece hiç kimsenin size en küçük bir zarar vermesi. Siz bizim için son derece kıymetlisiniz.»

«Yaa, yaaa! Madem ben sizler için bu derece kıymet taşıyorum, ne diye benim buradan çekip gitmeme engel oluyorsunuz?»

«Sidney! Sen hiç Monroe Doktrini diye bir şey işittin mi?»

«Evet. Galiba işittim böyle bir şey.»

«Tamaasım! İşte siz bu doktrinin bir parçasısınız. İsmimiz (Teddy Roosevelt) ve (Amiral Dewey'in isimleriyle birlikte tarih kitaplarına geçecek. Herde, öğretmenler talebelerine Dominik Cumhuriyetinin komünist olmasına engel olan kimdi diye sorduklarında, öğrenciler «Sidney idi!» diye cevap verecekler.

Bu anda telefonun zili çalmıştı. General telefona cevap verdi.

«Sidney! Telefondaki Cumhurbaşkanımız, Sizinle konuşmak istiyorlar.»

«Evet, Sayın Başkan! Hayır, çok iyiyim. Üzülmeyin, istediğiniz kadar burada kalacağım. Hakkımdaki tevccühünüzü çok teşekkürler. Siz de İYİ BİR AMERİKALISINIZ Sayın Başkan!»

Çeviren : Mekin GÖNENC

Dışişleri Bakanı H. Işık — Büyükelçi Rijov — Gromyko
Mesafe aldılar

tabilecek davranışlardan çitizlikle kaçınmak zorundadır. Halkımızı ve basınıımızı, Anayasayı bu gibi hareketler karşısında savunmaya çağırıyoruz. Anayasayı çiğneyenlere veya tasvakiyanlara sorumluluklarını bir kere daha hatırlatırız. Bütün bu tertiplere rağmen, emekçi halkımızın biricik temsilcisi Türkiye İşçi Partisi'nin Parlamento'ya gireceğinden ve politikamızı emekten yana iteleyeceğinden asla şüphe edilmesin.»

Türk - Sovyet bildirisi

Analarında anlaşmazlıklar bulunan bir koalisyon hükümeti sırasında yapılan Gromyko ziyaretinin önemli sonuçlar vermesi beklenebilir. Yalnız ziyaret, münasebetlerin gelişmesinde bir gerileme teşkil etmemiştir. Yavaş bir ilerleme bile kaydedildiği söylenebilir. Ürgüplünün Temmuzda Moskova'ya gitmeyi kabul etmesi bunun delilidir.

Herleme, daha çok ekonomik ve ticari münasebetlerde görülecektir. Bazı çevreler, Sovyetlerden para yardımı istendiğini ileri sürmektedirler. Fakat Sovyet kredi, malzeme ve tesis şeklinde. En büyük özelliği, düşük faizli kredilerin para ile değil mal karşılığı ödenmesidir. Böylece kredi alan ülke, ihracat malları için 12-15 yıllık bir süre boyunca garantili bir pazar sağlamaktadır. Öğrenildiğine göre, Türk Hükümeti, Sovyetler Birliğinden kredi talebinde bulunmuştur. İyi haber alan İKA Ajansı, bu konuda şu bilgiyi vermektedir: «Türk makamları, Resmî Sektörün Rusvadan ithal edebileceği maddeleri tesbit etmiştir. Hatta hususî sektörlerden de komple tesisler (meşe Çimento Fabrikası, gibi) ithal etmek isteyenler vardır. Ancak gerek resmî gerek özel sektörün komple tesislerle atılacak taleplerinde, yetkililer uzun vadeli kredi şartı aramaktadırlar. Bu şart, Sovyet Dışişleri Bakanına duyurulmuştur ve Bakan bu konuda verilecek projelerin tetkik edilebileceğini bildirmiştir.»

Kıbrıs konusunda ise Sovyetler Birliği, Türk tezine yaklaşan eski görüşünü teyidde bulunmuştur. Siyasî Tarih Profesörü Ahmet Sükrü Esmer, bu konuda Ulus gazetesinde şöyle yazmaktadır: «Her halde Enosis'e karşı olmakla, Sovyetler Birliği Türkiye ile görüş birliğindedir. Bağımsız bir Kıbrıs istiyor. Adada iki ayrı cemaatin bulunduğu ve rejimin de federasyon olabileceğini kabul ediyor. Bu Türk görüşüne çok yakın geliyor. Fakat böyle bir gayeye ulaşmak için, Sovyetlerin harekete geçmeleri beklenemeyeceği gibi, bu istemez de. Bunun içindir ki, bazı gazetecilerin ne yapacaklarını diye Gromyko'ya soru yönelmelerini yersiz bulduk. Yalnız arkadaşlarımızın caslarını korumak için teşebbüse geçtiğimizde, Sovyetler sert tepki göstermişlerdi. Şimdi Kıbrıs meselesini daha iyi anladıklarından benzer teşebbüse geçmek zorunluğunda kahrak, davranışımız hakkında anlayış göstereceklerini umuyoruz.»

Ortak bildiriye bir yenilik, Türkiye'nin sömürgecilik karşı bir tutum almasıdır. Prof. Esmer, bu konuda şöyle demektedir:

Bildiriye, barışın devamının sömürgeciliğin tasfiyesine bağlanması, bizi 1921 yılına kadar geri götürmüştür. 1921 de imzalandığımız Moskova Antlaşmasıyla da, bu ortaklaşa görüşü belirtmiştik. Antlaşmanın dördüncü maddesi, Sark kavimleri arasında kurtuluş hareketleri Sovyet İttifakına bağlanarak deniliyor ki; İşbu akvam hakkı hürriyet ve istiklâlini arzu ettikleri hükümet ile idare olunmak haklarını resmen Türkiye ve Sovyetler tasdik ederler. Türk kurtuluş hareketinin, Asya ve Afrika milletlerinin kurtuluşlarında etkisi olduğu ve Sovyetlerin de bu uğurda yardımları bulunduğuna şüphesizdir. Böyle iken, Türkiye, 1950 den beri sömürgeciliğin tasfiyesinden doğan devletleri meşgul olmayı b'le ihmal etmiştir. Sömürgecilik karşı tutumun iftâ kalmaması temenni edilmiştir.

Sovyet - Türk ilişkilerindeki bu gelişmelerin, normal olarak 1925 antlaşmasına benzer bir itilâfı varacağı anlaşılmaktadır. İktidar değişikliği vuku bulmasaydı, dostluk anlaşması belki de Gromyko'nun ziyareti sırasında imzalanacak veya iyice olgunlaşacaktı.

Traktör Fiyatları

Ziraat Odaları Birliği broşüründen aynen aktardığımız traktör fiyatları grafiği üzerine, Fiat satıcısı Egemak Şirketi bir açıklamaya gönderdi. Egemak, şöyle diyor: «1964 yılında Türkiye'de üç ayrı teşekkül tarafından montaj yapılmış üç ayrı marka ve ayrı tip traktörün, Ziraat Bankası kredileriyle satış fiyatları ve bu traktörlerin çekideki beygir güçleri, mukayeseli olarak aşağıda gösterilmiştir.

	Satış Fiyatı	Çekij Gücü
Ford-Dexta (Ziral Donatım)	30.696	27.57 HP
Fiat 411R (Egemak)	35.000	33.24 HP
Ferguson 65 (Uzel)	46.918	45.62 HP
Dexta'da	1113	
FIAT'da	1052	
Ferguson'da	1028	

Liraya satılmış olmaktadır. Bu mukayesede FIAT Traktörü satıcısı olan bizlerin Ziral Donatım Kurumuna nazaran bir «85 mürüccü» olmadığını açıkça göstermektedir.

Ziraat Odaları Birliğinin hazırladığı grafikte kıyaslanan dolar kıymetlerinde de büyük hatalar yapılmıştır. Çünkü, meselâ, Fiat Traktörünün beher beygir gücü dolar kıymetli hesap edilirken, söz konusu traktörlerin FOB kıymeti 1.817 dolar olarak kabul edilmiştir. Halbuki yerli imalat ve memlekette yapılan montaj işçiliği sebebiyle beher FIAT Traktörü için ödenen döviz miktarı 1.817 dolar yerine 554 dolar noksanıyla 1263 dardır.

Ayrıca, raporda, aynı traktörün

CHP Gençliğinin oybirliği ile kabul ettiği bildiri

Kuruluşunda Müdafai Hukuk ve Kurvayı Milliye ruhu bulunan C.H.P. sınırlı genç ülkücü mensupları olarak kesin inançlarımızı aziz milletimize bir daha duyurmayı faydalı bulduk.

Kin ve zümre imtiyazı düşüncesinden uzak C.H.P. ilk büyük hizmetleri İstiklâl Savaşı ve Atatürk devrimleri ile milletimize arz etmiştir. Tek parti devrinde zamanın şartlarından doğan bir çok hataları hep biliyoruz.

Partimiz demokratik hürriyet nizamı için de ilk iktidar imtihanını; 9 Temmuz halk anayasası ile kurulan ortamda koalisyonlarla vermiştir. Bu vesile ile demokrasi ve hürriyete olan inancı, kısa süreli iktidar devrindeki şuurlu ve mesuliyet duygusuyla gösterdiği, fedakâr gayretleriyle sabittir. Demokratik çerçevede her türlü fikri, saygı ile karşıladığımız, partimizin icraatı açık deildir. Hürriyetçi fikirleri baskı altına almak istiyen zihniyetin dün olduğu gibi bugün de karşısındayız. «Önce Vatan» diyen her düşünceye saygımız sonsuzdur.

Türkiyede, Atatürk devrimlerinin sadık uygulayıcısı ve demokratik nizamın kurucusu, C.H.P. si Gençlik Örgütünün ülkücü mensupları olarak, bundan sonraki büyük sorumluluğumuz, tamamen müdürük.

İlk büyük kongresini Sivas'ta yapan C.H.P. Türkiye'nin siyasi bağımsızlık savasını; devletimizle kurucusu ve ilk Genel Başkanımız Kemal Atatürk'ün liderliğinde başarmıştır. Devlet olarak tam bağımsızlığa kavuşmamız için siyasi bağımsızlığımızı, iktisadi bağımsızlığa tamamlamaya mecbur olduğumuz, açık bir gerçektir. Giriştiğimiz iktisadi kurtuluş savaşında, ilhamımızı Büyük ATATÜRK'ün şu direktifinden almaktayız: «Milletçe, Milli bütünlüğümüzü dünyayı saran EMPERYALİZME ve BİZİ YUTMAK İSTİYEN KAPITALİZME karşı mücadele edeceğiz.»

Çözüm bekleyen sorularımızın MİLLİYETÇİLİK, HALKÇILIK, DEVLETÇİLİK, DEVRİMCİLİK ve LÂİKLİK esaslarına dayanan ancak ve yalnız toplumculuk açısından halledileceğine yürekten inanıyoruz. 19. asır doğmatizminin dar kılıpları içindeki düşünce tasassubunun, irticai taassup kadar milletimize zarar getireceğini biliverdeniz.

Hedefimiz; Akıl ve bilimsel düşünceden hareketle yurt gerçeklerinden ilham alarak 20. yüzyılın ikinci yarısındaki iktisat kurallarıyla «REFAH DEVLETİNİ» gerçekleştirmektir.

Amacımız; otuz milyon tüm olarak mutluluğu ve insan haysiyetine yarıştır yaşama düzeyine kavuşmasıdır.

Bürokratik parti ve devlet anlayışı olduğu kadar, fedakâr, fakir halkımız aleyhine işleyen kapitalist iktisat anlayışını da şiddetle reddederiz. Siyasi Demokrasi yanında Sosyal Demokrasiyi gerçekleştirmek biricik gayemizdir.

İstiklâl savaşıyla «Millî Devlet» ilkesini gerçekleştiren Türk milleti ve bu tarihi akış içinde gerekli fonksiyonunu yerine getiren C. H.P. si mensubu olarak Milliyetçilik anlayışımızı özellikle bugünlerde belirtmekte fayda gör-

rüyoruz. Kafatasçılık ve irticaklık gibi fanatik gerici ortaçağ düşüncesine ve hangi maske altında gelse gelsin komünizme hiç bir Türk gencinin iltifat etmeyeceğine inancımız tamdır. Bugün iktisadi temeline oturtulmuş olan Atatürk Milliyetçiliği yolunuzu aydınlatan tek meseledir.

BU GÖRÜŞLE:

1 — Milli haysiyetimizle asla bağdaşmayan, hükümlerlik haklarımızı kısıtlayan PETROL KANUNUNU derhal değiştirerek ve millileştirerek yabancı şirketlerin tasallutundan Türk Petrolünü kurtarmak, milli menfaatlerimize en uygun şekilde yararlanmak.

2 — Yeraltı servetlerimizin başlıcalarından olan madenlerimizi, yabancılara kaptırmamak, ulusal yararımıza uygun kullanmak.

3 — Halkımızı irticaklıktan kurtarmak, feodalite kalıntısı toprak ağalıklarına son vermek, mülkiyeti daha yaygın hâle getirmek ve istihsal artırmak gayesiyle, nakliyat, pazariyat ve modern normalizasyon şartlarının gerçekleştirilmesinde tarımla uğraşan vatandaşlarımızı teşkilatlandırmak, Toprak Reformunu bir ân evvel çıkarmak suretiyle toplum kalkınmasına vazgeçilmez şartı saydığımız bu kanunu gerçekleştirmek.

4 — Dış ticarete döviz kaçakçılığını önlemek, halk yararına gerekli tedbirleri almak.

5 —Yoksul halkımızın alın terini değerlendirmek, toplumumuzun büyük bir kitlesini teşkil eden köylüye tarım alet ve edevatının ucuz maledilmesini ve ithalinde devletin nazım rol oynamasını sağlamak, ihracat kooperatiflerinin kurulması ve ile aracının sömürmesine son vermek.

6 — Bir yanda apartman, elektrik, kalorifer, havagazı diğer yanda mağara, tezek, petrol lambası. İşte bir toplumdaki yaşantı uçurumu... Orta Asya hayalleri ile yaşamak değil. Anadolu'nun sefaletine çökmek ve buna son verecek güçlü devleti kurmak.

7 — Emperyalizme karşı, bağımsız şahsiyetli, milli dış politikada milletçe beraberlik ve kuvayı milliye ruhuna sahip, daima uyanık olmak.

İşte halktan yana toplumsal C.H.P. sınırlı ülkücü mensupları olarak hürriyet nizamı için de kısır parti çekişmelerinden uzak, emekçi toplumun temel değeri bilerek, sefaletle mücadele edileceğine iktisaden geri kalımsızlık zincirinin mutlak kırılacağına inanıyoruz.

Büyük Önderimiz Kemal Atatürk'ün özlediği çağdaş uygarlık düzeyindeki mutlu Türkiye'yi kurmak için milletçe bir milli silkinişle güçlü imtihanı mutlaka başarı ile vereceğimize inancımız sonsuzdur.

Fedakâr Türk halkının iyiliğini her şeyin üstünde tutmaya imanla devam edeceğiz. Bütün zorlukları cesaretle göğüsleyeceğiz.

Gücümüzü bilimsel inançtan, halkça ve milliyetçi devlet anlayışından almaktayız. Saygılarımızla.

C.H.P. ANKARA GENÇLİK KOLLARI

ADINA
İL GENÇLİK KOLU BAŞKANI

KEMAL ATAMAN

Ziraat Bankası kredisiyle çiftçiye satış fiyatı 41.000 lira olarak gösterilmiştir ki, bu miktarla esasın da 6.000 lira noksanıyla 35.000 liradır.

Dolayısıyla, Ziraat Odaları Birliği raporunda yapılmış olan bu hatalar gazetenizle yanlış yorum yapmağa ve hatalı neticeler çıkarılmağa sevk etmiş bulunmaktadır.

Çiftçinin Fiat Traktörü satıcısı tarafından «soyulmadığını» ve «kazanmadığını» göstermek ve konuya tam bir açıklık kazandırmak amacıyla 35.000 liraya satılan bir FIAT Traktöründe, satış fiyatının ayrı ayrı hangi unsurlardan meydana geldiğini belirtmeyi de faydalı bulduk.

İthal ve dahilde imal edilen parçaların bedeli ve montajı 21.950.

Gümrük vergileri, harçlar, navlun, banka komisyon ve masrafları: 7.250.

Ticari brüt kâr: 5.800. Toplam:

Beher traktörün satışından elde edilen 5.800 liralık ticari gayrisafi kazancın ortalamaya bir hesapla 400 lirası bakım ve kontrol masrafları için sarfedildiğine ve 2500 lirası da Devlete, tarafımızdan vergi olarak ödendiğine göre (Ziral Donatım Kurumu bu vergiyi ödememektedir.) bizlerin normal kâr dışında her traktör satışından ortalamaya 10.000 lira kâr sağladığı

iddiasının ne kadar yanlış olduğu anlaşılacaktır.»

Egemak'ın yazısı üzerine, görüşlerine başvurduğumuz Ziraat Odaları Birliği yetkilileri şu cevabı verdiler:

1 — Egemak, Ford-Dexta traktörleriyle Fiat traktörlerinin fiyatlarını işine gelen şekilde değiştirmiştir. Egemak, Ford-Dexta fiyatını 30 bin 696 lira göstermektedir. Yayınımızda ise bu fiyat, 27 bin 728 liradır. Teşekkürlümüz, bu rakama doğrudan doğruya Ziral Donatım'dan sağlamıştır. Gerçekten Kurumun 1964 satış fiyatı, 27 bin 728 liradır. Egemak ise, montajcılığın zararlı yönlerinden biri olan ve yerli parça miktarının artmasını önlemek amacıyla başvurulan tip değişikliğinden sonraki fiyatı esas almaktadır. Tip değişikliği yüzünden 1964 yılı sonlarında bir fiyat artışı vuku bulmuştur. Mukayeseler, benzer tipler arasında yapıldığı müddetçe bir anlam taşıyacağından, tip değişikliğinden sonraki fiyatı almak isabetli değildir.

2 — Fiat 411 R için bizim kullandığımız fiyat ile Egemak'ın ile ri sürdüğü fiyat arasında 6 bin lira fark vardır. Piyasadan aldığı örneklemeler ve Ziraat Odaları tarafından gelen yazılar, yayınımların yapıldığı sırada Fiat traktör parakende satış fiyatının 41 bin

olduğunu göstermiştir. Egemak, 35 bin lira satış fiyatı göstermektedir. Biz rakkamın, firmamızın toplam satış fiyatı mı, yoksa traktörün çiftçiye intikal fiyatı mı olduğunu belli değildir. Biz çiftçiye intikal fiyatını kullanmaktayız. Eğer Fiat, yayınlarımızdan sonra fiyatını 41 bin liradan 35 bin liraya düşürdüyse bundan memnun olmazız gerekir.

Egemak, Nebraska testine göre ortaya atılan bilimsel sonuçlara, en küçük bir imla yoluyla dahi olsa, temas etmemektedir.

3 — Egemak, Fiat traktörünün FOB değerini 1817 dolar göstermekle hata ettiğimiz iddiasındadır. Bilindiği gibi yıllık traktör ihracatı, hem yerli imalat, hem de ithalât yoluyla karşılanmaktadır. Yapılan hesap, ithalât yoluyla sağlanan çeşitli tipler arasındaki mukayeseli göstermektedir. Kaldı ki yerli imalatla da, Egemak'ın iddia ettiği gibi 554 dolarlık bir döviz tasarrufu yoktur. Döviz tasarrufu, yüzde 5-10 civarındadır.

4 — Egemak, sağlanan kârın önemli bir kısmının vergiyi gittiğini ileri sürmektedir. Bizim belirttiğimiz 10-11 bin lira kâr, gayri safi olup, vergiyi ligisi yoktur. Yıl sonunda safi kâr üzerinden alınan gelir ve kurumlar vergilerinin bir maliyet unsuru sayılmayacağı aşikârdır.

KARANLIKTA UYANANLAR

İşçi ve gençlik örgütlerinin bir baskı grubu olarak kendilerini göstermesi ve hareketlerinin basında destek bulmasıyla, sinema salonları «Karanlıkta Uyananlar»a kapılarını açmak zorunda kaldılar. Şimdi, günümüzün gerçekleriyle ilgili bu film İstanbulun belli başlı sinemalarında gösteriliyor ve halkın geniş ilgisini topluyor. «Yetimoğlu Boya Fabrikası» adlı bir işyerindeki grev etrafında dönen ve sendikacılık, yabancı sermaye, ithalât, yerli sanayi meselelerine değinen bu gerçekçi filmin, en büyük özelliği, hiç şüphe yok ki, konu olarak kendisine Türk işçisini ve onun aktüel meselelerini ele almasıdır.. Aşağıdaki yazıda, filmin yaratıcılarından Beklan Algan'ın bu konudaki düşüncelerini okuyacaksınız.

Beklan Algan Anlatıyor

Karanlıkta Uyananlar, bugünkü Türkiye'yi anlatıyor. Bin bir acı ile, fakat pırıl pırıl umutla dolu Türkiye'yi. Memleketin zenginliklerini yabancılara peşkeş çekme gayretinde bir avuç yabancı sermaye ajanı, kompradorlar, cıvız ve düşünce den yoksun endüstri burjuvazisi, geri kalmış ülke olmanın bütün ağırlığını ve sırtını yüklenen emekçi halk ve bu halde kim yanındaki yerini bilen namuslu aydınlar, olup bitenlere ilgisiz düzmece aydınlar bu filmde gözler önüne serilmiştir.

Filmin yapımcısı, yeni kurulan bir firmadır: Filmo Ttd. Şti. Bu, Ayla Algan, Lütfi Ö. Akad ve Vedat Türkalî'nin kurduğu bir ortaklıktır. Ayla Algan, Fikret Hakan, Tülin Elgin ve ben Karanlıkta Uyananlar'ın önemli rollerini paylaştık. Filmin senaryosu Vedat Türkalî'nin elinden çıktı. Rejisiörlüğü Ertem Göreç yükledi. Foto Direktörlüğü ise Turgut Ören idi. Filmin hazırlıkları ve çekimi çok zaman aldı. En ufak ayrıntıya kadar dikkat ettik. Boya sanayii, bu sanayinin ham maddeleri, ithalât düzeni, işçilerinin çalışma şartları, sendikalarla münasebetler v.s. v.s. üzerlerinde günlerce araştırmalar yapmamızı çekimine başlayabildik. Türk sinemasının

1950'lerden sonra başlayan otumluğun öncülerinden olan Lütfi Ö. Akad'ın yapımcısı olarak geniş tecrübe ve bilgi bizi yararlandırdı. Filmin asıl yaratıcıları gerekiren konular. Bütün bu gerçekleri bir film hikâyesinin bütünlüğüne getirmek, Vedat Türkalî'nin omuzlarına yordu. Bu usta senarist, işini başarıyla yaptı. Senaryomuz sansürden geçti ve yani rejisiörlü Ertem Göreç, daha önce verdiği «Otobüs Yolcuları» ve «Delikanlı» ile yöneldiği gerçekçi al «Karanlıkta Uyananlar» ile bir adım attı. Senelerden beri Sin - 15 kısımla bilfiil çalışan Göreç için, Türk işçi hareketi ve sendikacılık bir filmin büyük cazibe taşıması mümkün idi. Göreç, bu konuda kaptan me bilgilerin üstünde, hayatı ve can seveleri çok iyi bilen bir sendikacı yaptığını, bilerek yaptı.

Kısacası, Karanlıkta Uyananlar yapımcısı - senarist - rejisiör ve oyuncuları bakımından, belki de Türkiye'de bir başka örneğine rastlanmayacak bir film. Daha başlangıçta kavuştu. Daha başlangıçta, filmin kilit noktalarını ağız

ayan olumlu çıkış
Lütfi O. Akad, ya-
rube ve bilgisinden
sin asıl yaratıcısı,
lütin bu gerçekleri
bütünlüüne yerley
in omularına düşü
işini başarıyla yap
len geçti ve filmin
şrec, daha önce çe
uları» ve «Kızgın
ş gerçekçi akımda,
ile bir güçlü
eri Sine - 15 Sendi
Görec için, konusu
sendikacılık olan
ve taşıması pek ta
uda kitaptan öğren-
hayatı ve canlı me
bir sendikacı olarak

taşıyanlar kaçış sinemasının kitleleri uyutan, hattâ zehirleyen bütün öğelerinden arınmış, ileri, halktan yana bir film yapmakta anlaşılar. Film, bu anlaşma çerçevesi içinde tamamlandı. Ne kadar başarılı oldu? Bunu söylemek bana düşmez. Bana düşen, sonuçtan memnun olduğumu belirtmekten ibarettir. Film, basın mensuplarına özel surette gösterilir gösterilmez ilgiyi üzerinde topladı. Türk - İş ve gençlik örgütleri, filmin derhal vizyona girmesini mesele edindiler. Bu konuda rastladığımız bazı güçlülüklerin, engellerin ortadan kaldırılmasını kısa zamanda başardılar. Karanlıkta Uyananlar, onların bu ilgisine çok şey borçludur ve bu borcu, günümüzün emekçileri ile ilgili konularını geniş halk tabakalarında yaymada, gerçeği onlara anlatmada yararlı olarak ödeyeceğine inanıyorum.

Bunlar, Karanlıkta Uyananlar üzerindeki genel düşüncelerimiz. Karanlıkta Uyananlar'ın bir oyuncusu olarak da ayrıca söylemek istediklerim var. Ben, filmde Ekrem'i oynadım. Ekrem, olayların zoruyla bilinçlenen ve işçi hakları uğruna yığıtçe savaşa katılan bir emekçi, bir sendikacı. Senaryovu okuduğum zaman, bu rö-

lülü yüklenmek konusunda büyük tereddütlerim oldu. Zaten, bu ilk sinema denememdi. Tiyatro oyunculuğu ile sinema oyunculuğu arasında çok fark var. Sinema, her şeyden önce bir tip meselesidir. Ekrem, benim tipime uyan bir rol gibi görünmüyordu bana. Rejîsör ve senaristin baskısı ile rolü kabul ettim. Elimden gelen gayreti gösterdim. Ekrem'in eski arkadaşı, yeni işvereni Turgut (Fikret Hakan) ile bir sendikacı olarak çatışmasındaki dramda, sınıflar arası çatışmanın kaçınılmaz acılığını gördüm. Turgut da, Ekrem de melek değillerdi, şeytan hiç... Sadece birer insandırlar. İyi ve kötü yanları olan her canlı gibi hayatın içinde, olayların etkisi içindeydiler. İthalatçılar, sanayiciler, işçi haklarını savunan namuslu sendikacılar, çıkarları için herkesi satan sarı sendikacılar, grev sözünden korkan ve haklarını aramaktan vazgeçerek sendikadan uzaklaşan işçiler, okumuşlar, okuyamamışlar, kenar mahallenin fakir insanları arasında, Türk emekçisinin üretim içindeki acı savaşının bir hikâyesi olan Karanlıkta Uyananlar'ın başarısında sevgi ve hayatla dolu bir işçi kızını oynayan Ayla Algan ile usta sinema oyuncusu Fikret Hakan'ın

büyük payı vardır. Bu filmde emeği ve bilgisi ile yer alan bütün arkadaşlar için en büyük övgünün, gerçeklere uygunluğunun belirtilmesi olacağı kanısındayım.

Alelade bir grev olayının film boyunca düşe kalka gelişmesi, filmin sonunda âdeta anlam değiştirerek, daha doğrusu yeni bir anlama dönüştürerek bütün işçilerimizin, namuslu aydınların, ıstırap çeken bütün halkın, yerli endüstriyi yıktıp halkımızı köleleştirmeye gelen yabancı sermaye ajanlarına, emperyalizme ve onların içerdeki temsilcisi olan vatan satıcılarına karşı birleştiği, destan havasında bir direnişin yüceliğini ortaya koyuyor. Bana kalırsa, Karanlıkta Uyananlar'ın Türk işçisinin, Türk gençliğinin ve yabancı hâkimiyetine başkaldıran hakiki milliyetçilerin büyük ilgisini toplamasının tek sebebi, bu özelliğidir. Ve bu sebeptendir ki, halka yararlı bir iş yapmanın muthuluğu içindeyiz. Aslında, çok daha iyi şeyler yapılabilirdi. Fakat sinemamızın bugünkü ortamında, bunu çıkarabilmek için bile nelere katlanmak gerektiğini, biz çekenler, çok iyi öğrendik.

Karanlıkta Uyananlar'dan ilgisini esirgemeyenlere teşekkürler...

İŞTİFAV

Madenlerimiz

Suphi Gürsoytrak

Milli Birlik grubu adına
yapılan bütçe tenkidinden

Amerikan Cumhurbaşkanı dan Theodore Roosevelt 1907 yılında kongreye gönderdiği yıllık mesajında:

«Doğal kaynaklarımızın korunması ve uygun bir şekilde kullanılması, hemen hemen bütün ulus sorunlarımızın altında yatan temel bir sorundur. İyimserlik iyi bir nitelik, fakat bunda aşırı gidilirse budalalık haline gelir. Bu ülkenin doğal kaynaklarının tükenmez olduğunu söylemeye eğilimimiz vardır. Ancak, bu gerçek değildir. Bu ülkenin mineral kaynakları kömür, demir, petrol ve benzerleri, kendi kendilerine üretilmez, onun için, sonunda mutlaka tükenmektedir» demektedir.

Toplumun yararını değil belli bir zümrenin çıkarını gözeterek her türlü idarede yabancı şirketlerle idare edenler arasında yapılan imtiyaz mukaveleleri veya kanun kısvesine bürünen millî menfaatlere zıt hükümlerle, milletlin doğal kaynakları üzerindeki büyük menfaatlerini hiç paahasına elde çıkarmak mümkün değildir.

Toprakaltı kaynaklarının, devletin hüküm ve tasarrufu altında yerleştirilip kıymetlenmesi, modern devletin görevleri arasında bulunduğu ilkesi de, 20. yüzyılda genelikle vazgeçilmez bir ilke olarak kendini kabul ettirmiştir.

Gerçekten, toprak altı kaynaklarımızın bulunup, yurt yararına değerlendirilmesi amacı, 1928 yılında Türk devletinin temel prensipleri arasında yer almış 1933 yılında Petrol İdaresi ve 1935 yılında ise Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kurulmuştur. Bu Enstitümüzün çalışmalarını kapsayan raporlarında bugün kıvanç duyduğumuz büyük maden yataklarımızla 1946 yılında Raman, 1951 yılında ise Garzan Petrol sahalarının bulunmasını, Devlet olarak görevini yerine getiremeyecek kadar yetersizlik ve haksızlığın tam keşfi olacaktır.

Hep biliyoruz ki, bu kaynaklarımızın değerlendirilmesi 1930 yılına kadar tamamen yabancılarla bırakılmıştı. Ancak bu tarihten sonradır ki Devlet, madencilik başlatmasıyla memleketimizde bakır, krom, demir, kömür, tuz, kükürt ve diğer maden işletmeleri büyük inkişaf kaydetmiş böylece yurdumuzun her tarafına yayılarak, millî özel sektörün de gelişmesini sağlamıştır.

İhracatımızda, önemli bir yer işgal etmesine ve büyük döviz imkânları sağlanmasına rağmen madencilikimize, her nedense ve hattâ plânlı devreye girdiğimiz halde yeterli kadar önem verilmemiştir.

Esefle kaydetmek isteriz ki, hâlen esasları tamamen belli millî bir maden politikamız yoktur. 6309 sayılı Maden Kanunumuz meriyete girdiğinden bu yana 11 yıl geçtiği halde, bu kanunu yürütmeye yükümlü bulunan Maden Dairesinin, teşkilât kanunu, çıkarılmadığı gibi, tam olarak da kurulamamıştır. Bu sebeple de kendisinden beklenen iç ve dış maden konjonktürünü takip edememiş, özel sektöre önderlik ve teknik yardım sağlayamamış ve hattâ madenlerimizin nasıl işletildiğini takip ve kontrol edememiş ve sadece ruhsat veren, bir müessesede halinde kalmıştır. Bu arada, madenler için kredi veren yeterli bir müessesenin bugüne kadar kurulamamış olmasının, madencilikimizi destekleyen bir hareket olarak adlandırmak isteriz.

Bu sebeple gerek kamu ve gerek özel sektör madencilikimizin finansmanı, genellikle yabancılara kaynakların takdirine terk edilmiştir.

Oysa ki, yabancı kaynaklar ve firmaların haklı olarak kendi çıkarlarına göre kredi tahsisine ile ilgili faaliyetlerini tanzim etmektedirler. Bu hususta birkaç mısıl vermek isterim.

İkinci dünya harbinden sonra, yabancı yardım müesseseleri Zonguldak'ta, yılda üç milyon ton olan üretimimizi, kendi plânlarına göre ve müşavirleri nezaretinde beş yıl içinde, yılda on milyon tona çıkarmak vâdiyle faaliyete geçtiler. Aradan 20 yıl geçti. Üretim henüz ancak 7 milyon tona yükseltilebildi. O da büyük borçlar neticesinde.

BORASİT DURUMU:
Bor minerali asit borit ve boraks imalinde kullanılır. Asit borik ve boraks sanayiye en çok cam, seramik, izabe ve çeşitli kimya kollarında kullanılır. Talep yılda yüzde on kadar artmaktadır. Hâlen dünya satışları bir milyon tonun üzerinde olup bunun 400.000 tonu Avrupa memleketlerinde harcanır.

Belli başlı müstahsil memleketler USA, Arjantin ve Türkiye'dir. En büyük rezerv 150 milyon ton ile Türkiye'nin elindedir.

Bor mineralinin ticari çapta 1850 yıllarından bu yana ilk olarak yurdumuzda PANDERMİT adlı altın Bandırma'dan ihraç edildiği görülmüştür. O zamanlar ihraç edilen bu CONSOLIDATED LIMITED (İngiliz) firması tarafından istihsal edilir, satılır ve kulanılmıdır.

100 yıl kadar önce memleketimizde faaliyete geçen bu firma sonradan Arjantin'de de aynı konuda işe başlamış, orada istihsal arttırırken bizdeki istihsalı azaltmıştır, 1930 yılından sonra faaliyetini California (USA) da toplayarak memleketimiz istihsalını 1920 yıllarında 15-20 bin tondan 1950 de 2-3 bin ton seviyesine düşürmüştür ve rezervlerin tükendiğini öne sürerek maden üretimini durdurmuştur.

Bu sırada madenlerimizin aramalarına koyulmuş, bir taraftan da pazar imkânları aranmıştır. 1950 yılından 1960 yıllarına ka-

dar devam eden bu yerli teşebbüs çalışmalarını Monopol haline gelmiş bulunan İngiliz firmasının çeşitli engelleme manevralarıyla karşılamıştır. Bunlar şöyle:

— Bulunan cevherlerin işe yaramıyacağı iddiası,
— Stratejik bir mineral olduğu için Demirperde gerisi memleketlere satılmaması, tedbirinin alınması (cocom).

— Bazı madencilikimizin sahalarını «Bir daha borasit işiyle istihgal etmemeleri» şartıyla satın almaları.

— Cevherlerimizden Boraks imalini iktisadi olmıyacağı iddiası.

— Türkiye mamül yaparsa ham cevher ihracatının duracağı,
— 5 yıllık plâna giren 20.000 tonluk boraks rafinerisinin ratabilitesi olmadığı iddiası ile plândan çıkarılması için rapor hazırlama, ve buna benzer daha bir çok teşebbüsleri olmuştur.

Diğer taraftan yerli müteşebbislerimizin etüdleri, azimkâr bir çabası ile Monopolün mukavemetinin kırılarak Avrupa pazarına girilebileceğini göstermiştir. Nitekim Monopol raporu ile daha uzun yıllar Türkiye'den 40-50 bin ton ham cevherden fazla cevher satılmıyacağı, der pis ederken 1962 yılında 65 bin, 1963 yılında 96 bin, 1964 yılında da 120 bin ton ihraç edilmiştir.

Monopol firma 1953 yılında ham cevher ihracatına matuf şirketini 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan istifade eder hale getirmiş, yerli müteşebbislerimizi saf dışı kılmak için dış müteşebbislere risturnlar yaparak fiyatlarını 1959 yılında 42 dolar iken hâlen 25 dolara kadar düşmesine sebep olmuş, fakat bu hal yine Monopolün aleyhine işlemiş, Avrupa memleketlerinde küçük işletmeler ratabilite olmağa başlamış ve cevherlerimize talep artmıştır. Firma bunu ölemek için şimdiye kadar olmaz, yapılmaz diye iddia ettiği boraks imalini geçmeği hedef tutmuştur. Bu suretle yine yabancı sermayeyi teşvik kanununun h'na yesine girerek yerli müteşebbislerimizi yukarıda kısaca açıklanan risturn mekanizması ile, Demirperde gerisi memleketler dahil, Avrupa pazarından silmek niyetindedir. Bir defa bu ru temin ettikten sonra ihracatımıza istediği şekilde kontrol etmesi mümkün olacaktır.

Monopol firmasının takibinin 25 Mart 1965 de «Yabancı Sermaye İstisnasında» ittifakla reddedildiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Yerli müteşebbislerimizin 15 yıllık cetin, himayesiz ve büyük fedakârlıklarla kazandıma yoluna

Yabancı Petrol Şirketleriyle 10 Yıl: V

MOBİL VE SHELL'İN ON YILLIK PLANLARI

Kâmuran Erdini

Bugün Türkiye'de petrol arayan, bulan, fakat kontrolsüzlük yüzünden ancak dilediği miktarı çıkararak yabancı petrol şirketleri, Damışay'ın petrol ithafını sınırlaması ve kamu oyunun artan baskısı karşısında artık yerli petrol işletmek zorunda kalacaklarını anlamışlardır. Bu şirketler, yerli petrol işletmeler de, bundan memleketin bir yarar sağlanamayacağı biliyorlar beraber, yabancı petrolcüler Türkiye'deki uzun vâdelli plân ve programlarını, petrol üretimini artırma zorunluluğunu gözönünde tutarak hazırlamaktadırlar.

Meselâ Shell, 10 senelik uzun vâdelli programını, günde 8 bin varil yerli petrol işleme hesabına göre yapmıştır. Mersin Rafinerisinin yüzde 27 hissesine sahip olan Shell'in düşüncesi şudur: Hükümet, Doğu'da bulunan petrolü İskenderun'a akıtacak olan pipe - line'i 1966 yılı sonuna kadar tamamlamak karardır. Pipe - line, nakliye zorluğu mazeretini ortadan kaldıracaktır. Bu durumda Shell, 1967 yılı başından itibaren, TPAO'na sahip olduğu kuyulardan çıkarılan yerli ham petrolü, BP ve Mobil ile birlikte, satın alıp rafineride işlemek zorunda kalacaktır. Shell'in hissesine günde en aşağı 3 bin varil yerli petrol düşecektir. Geleceği gören şirket, son zamanlarda bulduğu Beykan ve Batı Kayaköy kuyularının dışında, sadece Kayaköyde 5 bin varil petrol üretecektir. TPAO'dan satın alacağı 3 bin varille birlikte, Shell'in üretim programı 8 bin varille yükselmektedir.

Mobil'e gelince, bu şirket son zamanlarda bulduğu Selmo kuyuları hariç olmak üzere, Bulğurdağ ve Silvanka kuyularından günde, evvelce de belirttiğimiz üzere, 8 bin varil yerli ham petrol elde edebilecektir. TPAO'dan satın almak zorunda kalacağı 6500 varille eklenmesiyle, Mobil'in Mersin Rafinerisinde işleyebileceği yerli ham petrol günde 14500 varille yükselecektir. B.P. ise günde 2 bin varil ham petrolü TPAO'dan alacaktır. Demek ki Mersin Rafinerisinin sahibi olan bu üç yabancı şirket, 10 yıllık programlarında, Selmo, Beykan, Batı Karaköy gibi zengin kuyular program dışında kaldığı hâlde, günde 25 bin varil yerli ham petrol işlemeyi öngörmektedirler. Yıllık üretim 1 milyon 300 bin ton olacaktır.

Sıkı bir kontrolle ve Petrol Dairesinin görevini yapacak hâle getirilmesiyle, yabancı şirketlerin yerli petrol üretimini arttırmak kabildir. Ne var ki Petrol Kanunu, yabancı şirketlerin yerli petrol üretiminden memleketin yararlanmasını engellemektedir. Şirketler, yerli üretim dolayısıyla, ithal petrolüne ödenen dövizden daha fazlasını, kâr olarak transfer edebileceklerdir. Başka bir deyişle, Petrol Kanunu değiştirilmediği müddetçe, bu şirketler petrol bulsal da, bulmasalar da memleket zararlıdır.

girdiği bu mücadelede son söz üç Bakan'dan (Maliye, Sanayi ve Ticaret) kurulu komisyonu olacaktır.

Monopol firmaya EVET denilirse Türkiye'nin bu servetinden istifade imkânı kalmayacak. HAYIR denirse gelecek 10 yıl içinde Avrupa'nın 400 bin tonluk pazarı, ortak pazarın bütün avantajlarını, Türkiye'nin olacaktır. Kararı milletçe beklemekteyiz.

TEK ÇIKAR YOL MİLLİLEŞTİRMEKTR

Merivette bulunan 6309 ve 271 sayılı Kanunlar Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile birlikte mütalâa edilirse, dünyanın en müsait ve liberal bir ortamı yabancılarla temin edilmiş bulunmaktadır. Meselâ:

Şilî hükümeti, yabancı bakır şirketlerinden % 87,5'a kadar vergi alınırken biz, Kurumlar Vergisi ile % 5'den fazla az olan Devlet Hakkını almaktayız.

Hâlen memleketimizde, bir yabancı şirket, 10: 15.000 lira sarf ederek bir Limited Şirket kurabilir ve istediği kadar sayıda maden sahasını kapatabilir. Nitekim bu şekilde kapatılmış işletilmeyen yüzlerce borasit sahası vardır. Maalesef kanunlarımızda bunu önleyen hiç bir hüküm yoktur.

Manyezi mamulleri bundan birkaç yıl öncesine kadar Avusturya tarafından ve kendi kaynaklarından yılda 60 milyon dolarlık ihracat yapıldı. Kaynakları tükenince memleketimiz manyezi kaynaklarına el atmıştır ve ham maddesini şimdi Eskişehir civarından yok pahasına (Tonu 9) alıp gitmektedir.

Diğer bir yabancı firma da Kütahyada aynı konu ile istihgal etmektedir. Sahip oldukları rezerv 30 milyon tonun üzerindedir.

Burada Acıgöl ile Tuz gölü batısındaki Tarsus ve Bolluk gölleri 20 milyon tondan fazla sodyum sülfat ihtiva ettiğine de temas etmek isteriz. Yabancı bir firma yılda 60 bin ton istihsal yapacağı vâdile sahaları kapatmış, eskiden yapılagelen dahilli ihtiyacı karşılamak için 3000 ton istihsalı daha durdurmuştur.

Millî menfaatlerimize tamamen aykırı olan bu şartlar dahi yabancı istismarcı sermaye için kâfi görülmemiş, daha müsait ve kapitülasyonlar derecesinde imkânlar sağlamak için Ely isimindeki bir uzmana yeni bir tasarı hatırlatmışlardır. Bu tasarı tetkik edildiği vakit:

1) Anayasamıza, mevzuatımıza göre Devletin millî olan her altı servetlerimizi gayrimenkul mülk olarak kendi adlarına tesclil ettirmek ve Devleti taraf olarak mukavele ile bağlamak.

2) Mali mevzuatımızla tayin edilen sermaye, finansman ve vergi kanunlarını maden kanununa içinde kendi ayarladıkları şekilde değiştirmek olarak geçirmek.

3) Devlet hissesi olarak alınan payı durdurmak.

4) Millî teşebbise karşı ihracatta üstün rekabet şartları tesis etmek gibi millî yararlarımız ve hükümetin haklarımızla asla bağdaşmayacak imkânlar temini ile bir nevi ekonomik sömürge yaratmak istemektedirler.

Bu istekler ve bugüne kadar oynanan oyunlar karşısında, madenlerimizi millileştirmekten başka hiç bir çıkar yol kalmamıştır.

Ancak bu suretle uzun yıllar atıl vaziyette bırakılmış yeraltı kaynaklarımızı tamamen harekete getirmek ve böylece dış ödemeler dengemizde aleyhimize olan döviz antrenizi kapatmakta büyük imkânlarla sahip olacağız.

(Yeni Ajans - 2337)

Amerikan işgali altındaki Dominik'te, Macaristan olayları tekrarlanmaktadır. Santa Domingo halkı, açlık ve ölüm tehdidi altındadır. Halk ölmek ya da teslim olmak şıklarıyla karşı karşıya bırakılmıştır. Washington'dan emir alan cuntta, halk hareketini kanla bastırma çabasıdır. Gerçi Amerika, cuntanın kiralık askerlerini ön plâna sürerek, ko-ruyucu melek pozlarıyla geri plânda kalmaya çalışmaktadır ama, Amerikan kontrolü altındaki alanlardan cuntanın uçakları —iddiaya göre Amerikalı kumandanın habersiz— kalkarak, halka ölüm yağdırmaktadır. Amerikan işgal kuvvetlerinin gittikçe daralan kıskaçı, halkı açlık ve limitsizliğe mahkûm etmektedir. Washington, cuntaya, resmen itiraf edildiği üzere, önemli mali yardımlar yapmaktadır. Anayasacı halk kuvvetlerinden «aş-ler», cuntadan «meşru kuvvetler» diye bahseden Amerikan işgal kuvvetleri komutanı Palmer, cuntta lehine müdahalelerini gizlemektedir. Amerikanın kurduğu güvenlik koridoru, halk kuvvetlerini ortadan böler, cuntanın işini kolaylaştırır. Amerikan askerleri, aralarında 15 yaşında gençler de bulunan halk kuvvetleriyle sık sık çarpışmakta ve helikopterle cuntaya cephaneye taşımaktadırlar. Bu şartlar altında halk kuvvetlerinin yenilgisi kesindir. Güvenlik Konseyi ateş kes kararını çok geç almıştır. Karara çekimser kalan Amerika, gerekirse zora başvurarak ateş kes kararını çok geç almıştır. Karara çekimser kalan Amerika, gerekirse zora başvurarak ateş kes kararını çok geç almıştır. Karara çekimser kalan Amerika, gerekirse zora başvurarak ateş kes kararını çok geç almıştır.

Johnson Doktrini'nin bağımsız ülkelerin iç işlerine karışarak, kukla idareler kurmakta nerelere kadar gideceği sorusuna yol açmıştır. Unlü tarihçi Toybee, bu konuda şunları yazmaktadır: «Johnson Doktrini hiç şüphesiz Amerika kıtasını ve özellikle Dominik Cumhuriyetini kapsamaktadır... Acaba ABD, bir başka Latin Amerika ülkesinde de solcu bir ihtilâl patlak verdiği zaman, askerlerini oraya sağıcı bir hükümeti iş başına getirmek için gönderecek midir?»

Johnson doktrini, Amerika kıtası dışında, Güney Vietnam'ı şumullene almaktadır. Bu hususta hiç bir şüphe beslenemez. Sözü geçen doktrin, muhtemelen Güney Kore, Formoza, Türkiye, Yunanistan ve NATO'nun Avrupalı üyelerini de şumullü içine almaktadır.»

Uyanık olmalıyız.

— Toronto Daily Star'dan —
AMERIKAN DEVLETLER TEŞKİLATI OYLAMADA

kinkinden çok, kendi çıkarlarını düşünün lâf cambazlarıdır çoğu. Gerek politikacı ve gerekse basının büyük bir kısmı yalnızca kendi menfaatleri uğruna hareket eder. Halkın dikkatli daima başka sahalara çekilmeye uğraşmakta ve dertler hasır altı edilmektedir. Bunun yanında ise, geniş bir kültürden ve ciddi iktisadi, politik ve sosyal bilgilerden yoksun hoyrat bir emniyet teşkilatı çok yere birçok memleket-severi mümlenek ve dosyalar

makia, maalesef memleketi sö-mürmeye uğraşanların eline kozlar vermektedir.

Amerikan Gizli İstihbarat Teşkilatının memleketin iki ayrı cepheye ayrılmasında ve Türkiye'nin daima Amerikaya muhtaç zayıf bir ülke olarak kalmasında oynacağı rolü, başka hiç bir teşkilât ovmyamaz.

Dikkatli olalım, acemi hük-sörler gibi, basınının gösterdiği sol yumruğa kamp, sağ kroseyi viverek nakavt olmyalım!

YÖN

Dominik olaylarından ders alalım

Metin Gönenç, Toronto'dan Yazıyor

Amerikan haber kaynakları ve resmi çevreleri haftalardır bütün dünyaya yanlış ve asılsız haberler vermektedir. Santa Domingo'daki Amerikan askeri makamları basın haberlerini sansürden geçirmektedirler. Kendilerine basını mensupları tarafından son ihtilâlin bir komünist hareketi olduğuna dair ne gibi delillere sahip oldukları sorulduğunda, verdikleri cevaplar, maalesef henüz on yıla-daki bir çocuğu bile tatmin etmekte uzak, gülünç ve basit bir hüviyet taşımaktadır. Kendilerince sicillemiş komünistlerin ihtilâlciler arasında bulunması bu hareketin bir komünist ihtilâli olduğuna dair yeter bir delildir. 5 Mayıs 1965 günü Santa Domingo'daki bir basın toplantısında Amerikan askeri sözcüsünün, basının bu mealdeki bir sorusuna vermiş olduğu cevap cidden ibret vericidir. Bakınız aslında şöyle diyor: «İhtilâlin lideri Albay Caamano bir komünisttir. İspatı da «ayet kolay!» Sözcü, derhal Albay Caamano'nun bir fotoğrafını basın mensuplarına dağıtıyor. «İyice bakınız. Fotoğrafta Albay Caamano, yumruğunu sıkarak kolunu havaya kaldırmak suretiyle halkı selâmlıyor. Bu geleneksel bir komünist selâmıdır. Buanan daha sağlam delil mi olur?» Ne yazık ki, işte Amerikan dış politikası bu seviyede bulunmaktadır. Sayın okuyucular, bundan böyle sakın ola yumruğunuzu sıkıp, kolunuzu havaya kaldırmayın falan demeyin. Yoksa münfendiğinizin ve belki de hanı yutduğunuzun resmidir. Çünkü bizimkilerin akıl hocası Amerikalıların askeri sözcüsü böyle söylüyor.

Eminim şu anda bir çok kimsenin kafasında önemli bir soru yer etmektedir. A.B.D. nin hemen hemen dünyanın her bölgesinde, diğer devletlerin işlerine bu şekilde silâhlı veya diplomatik yollarla müdahalede bulunmasını gerçek sebebi nedir? A.B.D. için savaş meyilli bir yol takip eder?

Bu tip müdahalelerin iki büyük nedeni vardır. Her ikisi de iktisadi bir hüviyet taşınmaktadır bu nedenlerin. Bu nedenlerin ilki, A.B.D. nin idare ve ekonomik sisteminde aramak gerekir. A.B.D. kapitalist bir ülkedir. Geniş bir endüstri ve ekonomik sahalara sahip her kapitalist ülkenin beirli dönemler sonunda karşı karşıya geldiği en büyük güçlük ve

kriz, memleket halkı tarafından tüketilemeyen üretim fazlası mal ve maddelerdir. Kapitalist, bu üretim fazlasını elinden çıkarmak için mutlak surette bir pazar bulmak zorundadır. Harp zamanı bu meselelerin halli son derece kolay olur. Zira harp esnasında üretim fazlası maddeler şayet çelik, uçak, tank, silâh, gemi vs. inşasında kullanılır. Üretim fazlası tekstil üniforma, cadır vs. yapımında kullanılır. Velhasıl her maddenin harp sanayii de kullanıldığı özel bir saha bulunmaktadır. Amerikan kapitalistleri ve onların Kongredeki temsilcileri olan senatör ve milletvekilleri, özü iktisadi olan ve periyodik bir şekilde ortaya çıkan dünya savaşlarının bugünkü şartlar altında kolay kolay patlak vermeyeceğini gayet iyi bilmektedirler. Oyleyse yapılacak tek bir şey vardır. Amerikan askeri ve iktisadi yardımını hemen hemen dünyanın her tarafına yaymak ve bu ülkelerin nazımı yoklayıp şayet uygunsuz ülkedeki zıt kutupların arasını iyice açıp zaman zaman mahalli savaşların çıkmasını çabuklaştırmak ve üretim fazlası maddeleri harp malzemesi hâline çevirmek yalnızca kendi kapitalistlerinin menfaatlerini korumak! Amerikayla işbirliği yapmakta olan ülkelere «seruangi birinde silâhlı bir çatışmanın çıkması demek, Amerikan kapitalizminin bir miktar daha servet kazanması demektir. Bu iddianın en açık şekildedeki ispatını Başkan Johnson'un 3 Mayıs günü Vietnam için Kongreden istediği 700 milyon dolarlık ek ödeneğin fonunda bulunmak mümkündür. Bakınız Başkan Johnson bu 700 milyon dolarlık ek ödeneğin sarf verilerini ne şekilde açıklıyor: Cephaneye, bomba ve diğer ordonans malzemesi için 270 milyon dolar; yeni uçaklar için (40 uçak ve 100 helikopter) 140 milyon; hava meydanları, baraka ve depo inşası için 100 milyon; uçak bakım malzemesi için 134 milyon; ve çeşitli masraflar için de 50 milyon dolar. Bunun kısaca tabilii, Amerikan vergi mükelleflerinden toplanan vergilerin 700 milyon dolarlık bir kısmının usturuolu bir şekilde kapitalistin cebine aktarılma sıdır.

Nedenleri ikincisi ise A.B.D. nin şu anda içinde yaşadığı bu kâbus, ilerde nükleer silâhlara

sahip en azından 800 milyonluk bir Komünist Çin ve âdeti kendi kara suları içinde bulunan Castro Kübası ve onun etkisiyle kurulacak ve yayılacak sosyalist eğitim veya komünist Latin Amerika ülkeleridir. A.B.D. nin yüksek rütbeli askeri komutanları ne yapın yapıp vatanı başı küçükken ezilmeli politikasını Beyaz Saraya kabul ettirmek çabasıdır. Amerikan politikacılarının ve halkının geniş bir çoğunluğunun nükleer silâhlara sahip ve Amerikayı nefretleyle yönlendiren 800 milyonluk bir Çin'in ilerde Amerikayı yastanacaklarına âdeti inanamız bulunmamaktadır. A.B.D. nin şu andaki dış politikası, Çin'i yalnızca saf dışı edebilmeye çalışmaktır. Bunun için de etrafına ne kadar kendi sözlerini dinleyen hükümet toplarsa bu iş basarabilmektedir.

Peki, Türkiye'nin bu son olaylardan alacağı bir ders yok mudur? Hem de fazlasıyla! Şurası bir gerçektir ki, bugün Türk toprakları üzerinde binlerce Amerikalı asker ve sivil resmi temsilci ve onların aileleri yaşamaktadır. Türk makamlarının bunların gerçek sayısını bile bilmemesine bahse girerim. Bugün üç buçuk Amerikanın can emniyeti bahanesiyle 22.000 askerini Santa Domingo'ya çıkaran Amerika, varın Türkiye'nin desteğinden iminini keşfindiği veya Türk oyverilerinin sosyalist eğilimli bir idareye iktidarı vermeye meyilli olduğunu görüp kendine bağı politikacıları elden çıkarmamak için bu şekilde çirkin oyunlara girişmeyeceğini kim temin edebilir? Böyle bir durum Türk halkını gayet iyi tanıyan Amerikan politikacıları için elbetteki çok uzak bir ihtimâldir. Fakat Beyaz Saraya son günlerde güttüğü devreksu politikası hiç kimseye güven vermiyor. Zaten 27 Mayıs ihtilâli esnasında, Amerikan Altıncı Filosuna «Hazır ol emri verildiği, fakat ihtilâli yöneten kişilerin kimliklerini açıklanmasıyla ve en önemlisi, ihtilâlin yalnızca bir gece içinde tamamlanması dolayısıyla, Amerikanın bir müdahalede bulunmadığı sübvantileri hâla resmi çevrelerde konuşulup durmaktadır.

Ne yazık ki, bugünkü Türkiye bir yığın çirkin ve çıkarıcı politikacı ile doludur. Hat-

DOMINİK

Ron Haggart'ın Toronto Daily Star (Kanada) gazetesinde çıkan bu yazısını sunuyoruz.

Dominik Cumhuriyetindeki ihtilâl hareketinin komünistler tarafından yönetilip yönetilmediğini gerçekten bilmesi gerekenlerden biri de, düşük diktatör Rafael Trujillo'nun gizli polis teşkilatını yöneten kişidir.

Bu teşkilât, 1957 yılında Tümgeneral Arturo Espallat tarafından yönetilmekteydi. General Espallat A.B.D. deki West Point Askeri Akademisi mezunlarından olup, 5 bin kişilik bir polis ve casus ordusunu idare ediyordu. Bu teşkilât, Trujillo'nun gerek iktidarı ve gerekse günden güne sefaletle ve fakrlığe sürüklenen memleketindeki akıl almaz servetini korumak için kurduğu yedi ayrı emniyet teşkilâtından biriydi.

Bir zamanlar Trujillo'nun muhafız olması dolayısıyla, Tümgeneral Espallat'ın antikomünist hüviyeti sahip bir kişi olduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. Tümgeneral Espallat'ın Kanada'da geçirdiği üç yıllık ikamet esnasında, kendisiyle tanışmış olmam dolayısıyla, düşün kendisine. «Devrimci bir kişi olan Juan Bosch'u tekrar iktidara getirmek üzere ayaklanmasını bulanan Dominik ihtilâlcilerinin dorudan doğrudan komünistler tarafından yönetilip yönetilmediğini, aralarına komünistlerin sızıp sızmadığını veya komünistlerin tesiri altında bulunup bulunamayacaklarını» sordum.

Tümgeneral Espallat şu anda sürgünde yaşadığı Lizbon'dan bana şunları söyledi:

«Onlar Juan Bosch'un komünist olmadığını domuzuna biliyorlar. Amerikalılar Bosch'un ipin ucunu elinden kaçırdığı ve komünistlerin idaresi kendi ellerine geçirdiklerini söylüyorlar. Bu iddia doğru değildir. Belki ihtilâlciler arasında üç dört komünist bulunabilir. Bugün bütün Latin Amerika devletleri içinde komünistler bulunmakta. Bu, hiçbir şey ifade etmez.»

«A.B.D. Donald Reid Cobral gibi kendisine emir verebilecekleri kişilerin iktidarda olmasını istiyor. Onlar, Bosch gibi, kimseden emir almayıp, kendi fikirlerini yerine getirmek isteyen haysiyet sahibi bir kişiyi iktidarda görmek istemiyorlar.»

Tümgeneral Espallat'ın A.B.D. nin dış politikasının hedeflerine dair yapmış olduğu bu tabii, belki biraz âmiyane bir hüviyet taşımaktadır. Fakat ortada mevcut olan gerçek, genellikle hava kuvvetleri ne bağı subaylar tarafından yönetilen ihtilâl hareketinin, bir

zamanlar seçmenlerin %62 sinin oylarıyla iktidarı kazanan Juan Bosch'u tekrar iktidara getirmek üzere teşebbüse geçmeleriyle başlamıştır. Bosch, iktidarda iken bazı ilimlı devletleştirme teşebbüslerine girişmek hâtasını işlemiş ve şu anda Amerikalıların desteklediği Tuğgeneral Elias Wessin Y. Wessin'in yönettiği askeri cunta tarafından iktidardan uzaklaştırılmıştır. Daha sonra ise iktidar, Royal Bank of Canada - Kanada Kraliyet Bankası'nın eski başkanı oğlu ve bir iş adamı olan Ronald Reid Cobral'ın başkanlık ettiği bir sivil cuntanın eline devredilmiştir.

Arturo Espallat, sürgünde bulunduğu Lizbon'dan, «Wessin Y. Wessin'i çok iyi tanıyım» diyor. «Zannedim kendisi, ihtilâl hareketinin komünistler tarafından yönetildiğine samimi olarak inanamız bulunuyor. Wessin dürüst bir kişidir, fakat kendisinde anti-komünistlik sabit bir fikir halinde yer etmiş bulunmakta ve diğerleri de kendisini kullanmaktalar.»

Tümgeneral Espallat'a, «Siz Trujillo'nun emrinde çalışırken, tabii ederim memleketinizdeki komünistleri teker teker tanıyordunuz» diye hatırlattım.

«Evet! Ona ne şüphe!» diye haykırdı. «Her biri hakkında teker teker tam tafsilâtlı dosya tuttum. Diyebilirim ki hemen hepsinin sayısı yüz kadardır.»

«Bay Haggart, bu ihtilâlin bir komünist hareketi olduğunu yaymaya uğraşmanın mazur görülmesi için taraft yok. Onlar yalnızca, Washington'dan herhang bir kişinin telefonu alıp, «Bu yapılacak, tamam mı?» deyip, söyleneceklerini sınırlı verine getirecek kişiyi iktidarda istiyorlar. Bay Bosch, Washington'un vereceği emirlerle hareket etmeyecek bir kişidir. Tabii bu yüzden onlar, Bosch'un komünist olduğunu söylüyorlar! Bosch'u destekleyenlerin komünist olduğunu söylüyorlar! Anıyacağınız herkes komünist onların nazımında!»

NE YAZIK KI ONU KAPI
DIŞARI ETTİK!

Tümgeneral Espallat, Dominik Cumhuriyetindeki iktidar kavgasına tutuşan kişileri açıklarken, ben bir kere daha, Kanadanın kendisini kafi dışarı etmesine esef ettim. 1961 yılında Trujillo'nun katilinden sonra, Espallat ve ailesi üç yıl Ottawa'da yaşadılar Espallat devamlı ikamet vesesi için müracaatta bulundu. 1964 yılında da Kanada'dan çıkarıldı.

Espallat gibi kişilerin Kanada'da bulunması, üstünde yaşadığı bir yaran kürenin emniyetinin korunmasını bizler için çok kolaylaştırırdı. Fakat biz kendisini kapı dışarı ettik (Bak 10 Ağustos 1964 Star Trujillo'nun cellâtları-

ın için bu ülkede barındıramayız!) Ve hattâ, karısı ve üç küçük çocuğuyla bile amansızca uğraştık. (3 Kasım 1964 Star - 14 yaşındaki çocuklardan Kanada'ya Koruma). Fakat daha sonra Muhaceret bürosu yumuşayarak, Bayan Espallat ve üç çocuğunun okullarını kepanmasına kadar Kanada'da kalmalarına izin verdi. Okullar kapandıktan sonra, hep birlikte Lizbon da sürgünde bulunan Tümgeneral Espallat'ın yanına gidecekler.

Espallat gibi kişilerin aramızda bulunması, birşeyi çok güç bir hale getirdi ki, o da, Kanada gazetelerinin Washington'dan verilen bütün resmi haberleri aynen kabul edebilmeleri... Toronto'da ki bütün gazeteler, her halk ihtilâl hareketinin bir komünist ihtilâli olduğu hakkındaki otomatik Amerikan bürüsüne artık şüphe ile bakmaktalar. Toronto dışında ise, Kanada basınının en kaliteli organları, en düşük kaliteli Amerikan basın organları kadar berbat bir durumda bulunmaktalar. (En düşük kaliteli Amerikan basınına misal olarak, New York'ta yayınlanan ve en büyük puntolarla «Kızıl Anarşi» başlığını koyan Journal American gazetesi gösterilebilir.)

Aynı konuda, (The Hamilton Spectator) gazetesi başlık olarak, «A.B.D. Dominikî kuzuların iktidarı ele geçirmesine karşı savasıyor!» cümlesini kullanıyor. (The Ottawa Journal), en büyük puntolarıyla «Kızılarm karşı darbesini önlemek için daha fazla sayıda Amerikan birliği gönderiliyor.» Başlığını atıyor ve aynı baş sayfa da şunları ilân ediyor: «John son ikinci bir Küba hareketine mâni olmak için tedbir alıyor!» Aynı anda Montreal'in (Gazete) ise birinci sayfası için hazırladığı başlık şu: «Dominik ihtilâli, bir özgürlük ve prensip davasıdır.»

Şayet Tümgeneral Espallat halâ Ottawa'da yaşamaya bulsanıydu, bu şehrin (Journal) isimli gazetesi, eminim ki, gidip kendisiyle bir mülakat yapacak ve belki doğru belki de yanlış, Espallat onlara şunları söyleyecekti:

«A.B.D. komünist olmadığını bildikleri halde, Bay Bosch gibi hayşyet sahibi bir kişinin cumhurbaşkanı olmasını istemiyor. Onlar aynı zamanda, Bay Bosch adına girişileceği bu hareketin bir komünist hareketi olmadığını pek iyi biliyorlar. Fakat onlar başımız bir küseyi istemiyorlar. Onlar (Reid) gibi kendisine emir verebilecekleri kişileri iktidarda görmek istiyorlar.»

«İhtilâlcileri çok iyi tanıyorum. Cumhurbaşkanları olarak için Albay Francisco Caamano Deno'nun komünist olmadığını pek iyi biliyorum. Kendisi, Bosch'u destekleyen silâh kuvvetleri grubunun başkanıdır.»

«Kendisinin bu harekete katıldığı görmek benim için tam bir sürpriz oldu. Çünkü, kendisini bil hessa çok iyi bir asker, çok yürekli ve büyük fazilet sahibi bir kişi olarak tanıyıyorum. Albay Caamano, son derece iyi bir insandır.»

Tümgeneral Espallat'a Dominik Cumhuriyetinin en çok ihtiyacı, bulunduğu reform hareketinin neler olduğunu sordum.

«Bunu size bir tek kelimeyle açıklayacağım: Dürüst İdare! Yapılacak en önemli iş, devletin faal edilmesine bir son vermek. Memleket aslında çok zengin. Toprak reformu, mesken reformu, sulama tesisleri ve buna benzer reformlara ihtiyaç var ilkenin. Fakat dürüst idareyi bir kere yerleştirdiniz mi, hepsi sıradan tamamlanır reformların.»

«İşte bu bakımdan Bosch çok iyi bir idareci idi - Kendisi, şimdiye kadar bu ilkenin sahip olduğu ve soygunculukla ifham edilmiş tek idare adamıdır. Trojillo bir soyguncuydu. Gerek Trujillo idaresinden önce ve gerekse sonra başa geçen 6 veya 7 hükümet, iktidara tek bir gaye için bağlandı: Kendileri için çalışmak!»

«Komünistler katıyen desteklenmiyorlar. Fakat Amerikalılar o kadar Dominikî üzerine ates açıyorlar ki, bir sürü insan kendiliğinden Amerikan aleyhtar ve komünist olup çıkıyor.»

ÖĞRETİM YILI KAPANIRKEN

Osman K. Akol

1945 ten bu yana Türkiye adını kendi gerçeklerinden uzaklaştırmıştır. 27 Mayıs'tan sonra ve onun getirdiği yeni Anayasa'nın sağladığı düşüncü özgürlüğü içinde bu acı durum, gittikçe hızlanan bir açıklıkla gözler önüne serilmektedir. Türk ordusunun bile millî olmaktan çıktığı, millet Meclis görüşmelerinde açıklanmıştır. İş buraya kadar geldiğine göre, Devlet işlerimizin her alanında yabancı etkilerin olumsuz sonuçlarını görmemek, bundan katılaş bir üzüntü duymamak elden gelmiyor.

Atatürk'ün ölüm döşeginde, «rengi sararmış, kolay teneffüs edemez hâlde, «en eski arkadaş Ali Fuat Paşaya» söyledikleri, bu ağır durum ortasında daha bir mânâlanıyor. «Bir dünya harbi olacaktır. Bu harp neticesinde din yâni vaziyeti ve muvazenesi baştan başa değişecektir. İşte bu devre esnasında doğru hareket etmesini bilmeyip en küçük bir hatâ yapmamız halinde, başımıza mil-tareke senelerinden daha çok felâketler gelmesi mümkündür.» (1)

«En küçük hatâ» ne kelime? Korkunç ve sayısız hatâlar yapıldığı, memleketin bütün kaynaklarının yabancılar satıldığı, uğrunda o kadar kanlar dökülen özgürlüğümüzün bile lâfta kaldığı artık ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu ağır durumdan kurtulmanın tek yolu yeni bir kurtuluş savaşına atılmaktır.

Bugün millî eğitimimiz de yabancıların gösterdiği bir rota ile verimsiz ve adaletsiz, cansız ve heycansız bir yoldadır, bir çıkmaza saplanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının her aşamasında, sözümona uzman yabancıların, köstekleyici etkileri gizlenemez olmuştur. Sanki bu memleket, dünya çapında bir atılım yapamaması gibi deneme ilkokulları, deneme öğretmen okulları diye, Türk millî eğitim, gerçeklerden bile bile uzaklaştırılmaktadır. Alfabetizlik bir çığ gibi, yurt düzeyini kaplamakta iken, Türk kamu oyu bu denemeler ninisiyle avutulmaktadır.

Atatürk'ün okuma yazmayı «her vatandaş, kadına erkeğe, hamala, sandaleliye öğretiniz. Bu vazife yaparken düşününüz ki, bir milletin yüzde onu, yüzde yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmezse bu ayıptır.» (2) demesinin üstünden bugün tastamam 36 yıl, 4 ay ve 15 gün geçti. Bu «ayıp», Türk ulusunun alından silindi mi? Ne zazer!

Bir kere, Atatürk'ün verdiği oran çok iyimsirdir. Gerçekten «ayıp» daha da korkunçtur. Değil 1928 de, 7 yıl sonra yapılan «1935 nüfus sayımında genel nüfusun ancak, % 8,2 si okur-yazar» (3) bulunmuştur. Ve 1960 sayımı, bu oranın sadece % 39,5 e ulaştığını göstermiştir. «Su tabloya bakınız lütfen:

Sayım yılı	Nüfus	Okur yazar %	Okur yazar Sayı	Alfabetiz %	Alfabetiz Sayı
1935	14.158.018	8,2	1.224.933	91,8	14.833.061
1960	27.754.820	39,5	10.963.134	60,5	16.791.666

Bu tablo gösteriyor ki, okur yazar oranı 25 yılda 4,8 kat arttırılabilmektedir. Fakat Alfabetizliğin önüne geçilememiş, bu durumdaki yurttaşlar 14,8 milyondan 16,7 milyona yükselmiştir. 25 yıl, alfabetizliği kökünden kazınmak için yetmeliydi. Bu kadar bir süre içinde bu başarıyı sağlayan memleketler vardır. Daha «1935 yılında... Bulgar ırkından olanların % 93,1 i okuma yazma bilmekte» (4) idi.

Bulgaristan'ın halkını bu mutluluğa erdirmesinden 2 yıl sonra bile, bizim durumumuz bunun tam tersineydi. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 91,8 idi.

Elbet sorun sadece okuma yazma bilip bilmemek değildir. Memleketimizin pek çok yerlerinde sosyal durum da beterin beteriye. «Şeyhler, beyler, seyyitler» köylülerin «hepsini birer hayvan seviyesinde muhafaza» çabasında idiler. Bu köylüler «hattâ bazan, gözü kapalı sadakat nişanesi olarak boyunlarına yular taktırlar a-hırlarına bağlattıkları, sığırlar gibi böğürtükleri, eşekler gibi anırtıkları, kendî tekkelerinin, konaklarının öhlerinde diz üstü yerlerde süründürdükleri» (5) bilmekteydi.

Ne acıdır ki, 1964 ün ve elbet bugünün de geçeceği pek başka tür lü değildir. Şu işe bakınız: «Cuma Yiğiti, gençcek bir oğlan. Köyden sürülenlerden. Sürgünü uzak illere. Ta Adana'ya, Ceyhan'a gider. Nîsin gitmeyip? Ağa'dır, git denince gidilir. Biz tüm trezil olduk. Ağa'nın kadesi muhtar. Bu kelli yirmi haneyi yallah etti köyden. Kadınlar, çocuklar kovuldu. Damlarımız yıktılar. Tüm Maraspozlar, Polat'lar, Yiğit'ler atıldı köyden. Kadınlar erkekler yaralandı, ay tüfeği ile adamlar öldü.» (6)

Bu, korkunç bir tablodur. Ama, Cumhuriyet gazetesinin sayfalarında unutulup gitti. Şimdi bir kitapta yatıyor. Ne oldu? Hiç! İki yüksek rütbeli subay olayı yerinde inceledi, rapor verdi. Bir jandarma yarbayı gazeteye yalanlama gönderdi. O kadar. Ama Türk insanının bu yüz kızartıcı yaşantısı sürüp gidiyor.

Bu utançtırıcı yaşantıya bir son vermenin yolu tek değildir elbet. Bundan önce en başta geleni, bu halkın tümünün ilköğretimden geçirilmesidir. Oysa değil halk, çocuklarımızı bile bu mutluluğa kavuşturamıyoruz. Çocuklarımızın bu acıklı durumlarını 1964/65 öğretim yılı biterken bir daha gözler önüne koymak istedik. Şunu belirtelim ki, bu acıklı durumun gözler önüne serilmesinden sonra da, ilgili ve sorumluların bir şey yapacaklarını asla ummuyoruz. Onlar çünkü deneme oyalamalarından kurtulamaz, üstelik gerçekçi gizleme yoluna saparlar. Hem bunu, «Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak programa göre, türlü yollarla ilköğretimin önemi ni belirtmek üzere düzenlerler «İlköğretim Haftası» içinde yaparlar.

Millî Eğitim Bakanlığınca göre, «bugün 4.448.000 olan okuma çağındaki çocuktan şehirlerde 1 milyon 409.397 ve köylerde 2 milyon 212.052 olmak üzere 3.622.349 u okula ve öğretime kavuşturulmuştur ki, bu, okuma çağındaki çocuklarımızın % 81,4 ünü teşkil etmektedir. Okuma çağındaki çocuklarımızın % 18,6 sını teşkil e-

Bir köy okulunda öğretmen ve öğrenci

çeği göstermemektedir. Bunu ispatlayan şu rakamlara bakınız: Birinci Beş Yıllık Planın 450. sayfasındaki 39. tabloda ilkokul çağı çocukları 4.880.000 olarak gösterilmektedir. Bu iki rakam arasındaki 432.000 çocuk, Millî Eğitim Bakanlığınca hesaba katılmamaktadır. Buna göre okula ve öğretime kavuşturulamayan çocukların, 825.651 değil, 1.257.651 olduğu görülür. Neden gizlenir bu? Kimi aldatıyoruz? Okutabildiğimiz çocuk oranı % 74 iken bunu % 81,4 göstermek neye varar ve niçindir?

Gerçekleri gizlemek bununla da kalmıyor. Bakanlık ve Planlama örgütü, ilkokul çağı çocuklarını 7 - 12 yaşlarında göstermektedir. Bu, başını kuma gömen deve kuşu anlayışıdır. 5.1.1961 gün ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununun 3. maddesine göre «mevcur ilköğretim çağı, çocuğun altı yaşını bitirdiği yılın eylül ayında başlar, 14 yaşını bitiren 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter.» Bu kesin hüküm karşısında ilköğrenim çağı çocuklarını 7 - 12 yaşları arasında göstermek bir aldatmaca değilse, ne nedir?

Memleketimizde 7 - 14 yaşındaki çocuk sayısı bugün 2.856.267 kız, 3.196.970 erkek olarak 6.053.237 dir. (8) Buna göre ilkokuldan ve öğretime kavuşturulamayan Türk çocukları Bakanlığın dediği gibi 825.651 değil, Planlarcının sandıkları gibi 1.257.651 de değil, tastamam 2 milyon 430.858 dir. Ve ilkokullarda okutabildiğimiz çocuk oranı Bakanlığın gösterdiği gibi % 81,4 değil, Planlarcının verdiği gibi % 74 de değil, sadece % 59,8 dir. Bu geçiği olduğu gibi görüp göstermek ve ona göre tedbirler alınmasını önlemek varken, neden ve kimden çekiniyor da bu çarpık yola gidiyor?

Bakanlığın ilköğretim yetkilileri bu durumu, ilkokullar 5 sınıftır. Çocuk 12 yaşına geldiğinde bu okulları bitirmiş olur gibilerde bir açıklama ile karşılayamazlar. Çünkü sorumluluklarını gösteren aynı kanunun 11. maddesinde «ilkokulu bitirmiş olup da henüz mecburi öğrenim çağında bulunan ve üst dereceli öğrenim kurumlarına gidemeyecek olanların genel bilgilerini arttırmak ve kendilerine iş ve üretim hayatında faydalı olacak bilgi ve behereleri kazandırmak amacıyla, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar» açmak zorunluğuna konulmuştur. Çünkü bu «yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar», mecburi ilköğrenim kurumları arasında sayılmaktadır.

Aslında bu aldatmaca, Bakanlığın verdiği rakamlar arasında da sırtıtmaktadır. Bir kere Bakanlık şehir ve köy çocuklarını ve bun-

ların kız ve erkeklerini ayrı ayrı göstererek vermemektedir. Bunkdaki sakınca, aradaki büyük farkın köy çocukları ve tüm kız çocukları bakımından yüz kızartıcı olmasından başka ne olabilir? İleride Bakanlığa gönderdiği istatistik çizelgelerinde rakamlar köy - kasaba ve şehir, kız - erkek diye ayrı ayrı gösterilmektedir. Bu, Bakanlıkta bir acı gerçeğin gizlenmesi amacıyla toplandığını kendi kendine konuşan bir belgesidir.

Bir de şu var: Bakanlık kasaba ve şehir çocuklarından yalnız 66.869 unun okul ve öğretmenlerden yoksun kaldığını söylüyor. Halbuki yalnız Ankara belediye sınırları içinde okuldan uzak 24.836 çocuk bulunduğuna dair elimizde belge vardır. Yalnız başkent Ankara'da durum bu olursa, bütün yurt kasaba ve şehirlerindeki durumun ne olacağını lütfen siz düşününüz!

İlköğretim konusunda durum böylesine acı ve utançtırıcıdır. Bakanlıktan Türk ulusunu bu kaptara «ayıp» çen kurtarmasını istemek ve beklemek boşunadır. Gerçeklerin üstüne üstüne gitmekten çekinen, yabancı uydurma uzmanlardan yekasını kurtarmayan, bugünkü Anayasa düzeni içinde dahi öğretmenlerin fikir özgürlüğüne karşı çıkan, kendi emellanlarının onurunu hiçe sayan bir Bakanlığın halk yararına yürekli kararlar alması olanaksızdır. Halkın, yobazların etkilerinden kurtularak kendi eğitim hakkını araması da beklenemeyeceğine göre, durumun daha bir süre olduğu gibi kalacağından korkulur.

Yapılacak iş, köy enstitüleri sisteminin uygulanması, 1940 - 1946 arasındaki öğretim savaşının aynı özverilikle canlandırılmasıdır. Ama bunu kim yapacak? Yani unutulmuş, hayli uzaklarda görünmektedir. Halkı uyarmak, hakına sahip çıkmasını sağlamak tek umut. Ama buna yüreklenenler de pek az, yarıktı.

- 1) Şevket Süreyya Aydemir - Tek Adam 1945 C: III, S: 406, 539
- 2) 9.2.1928 Sarayburnu parkı nutkundan.
- 3) Şevket Gedikoğlu - Halk Eğitimi 1953 S: 7
- 4) İsmail Hakkı Tonguç - Canlan, dirilecek Köy 1939 S: 195
- 5) Şevket Süreyya Aydemir - Tek Adam 1945 C: III S: 224
- 6) Fikret Ötyam - Bir Karşı Toprak için 1963 S: 14.18
- 7) İlköğretim sayı: 523 Cilt: 30 Sayı: 26 1.9.1964
- 8) Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını No. 460 sayfa 73 te ki 1960 rakamlarını yıllık yüzde 3 artışa göre hesaplayarak bulunan 1964 durumu.

«DÜNYANIN LANETLİLERİ» İÇİN ÖNSÖZ

Cezayir devriminin düşünürlerinden Frantz Fanon'un Ali Uzunisa'nın çevirisiyle İZLEM Yayınevinde yayınlanan kitabına J. P. Sartre'in yazdığı önemli önsözün bir bölümünü sunuyoruz.

J. P. SARTRE

Bundan bir süre önce dünyanın nüfusu iki milyardı. Yarım milyon insan, bir buçuk milyar yerli abahl. Birincilerin dilini ötekiler ödünç mal gibi kullanırlardı.

Efendilerle köleler arasında satılmış kiraletçiler, derebeyleri, sun'î bir burjuvazi çimlenirdi. Sömürge lerdeki çirkinlik gerçek «Anavatan»lara giynik olarak gösterilir-

di. Yerli abahl iyiliksever (!) sömürgecilerin vatanını, bir ana gibi sevmeliydi. Avrupa'nın seçkinleri bir gün «seçkin yerli kişiler» yaratmaya giriştiler; yetişme çağındakilerden beğendiklerini ayırdılar, abalarına kızgın demirle batı kültürünün ilkelerini dağıdılar. dışlere şakız gibi yapıyor büyük sözlerle bu zavallıların ağızlarına sesli tıkaçlar yerleştirdiler, bunlar anavatanında bir süre kaldıktan sonra süs çiçekleri gibi paketlenip ülkelerine postalamırlardı. Bu yürür gezer yalanların kardeşlerine söylecek hiç bir şeyi yoktu. Ses veren kayalar gibi bir sürlü lafı tekrarlar dururlardı; biz Paris'ten, Londra'dan, Amsterdam'dan «Partenonl Kardeşlik!» gibi bir iki yıldız parlattığımızda Afrika'nın bir köşesinde hemen ağızları açılır, dudakları kıpırdardı: «Tenon... non!... non!..» diye. Bu sömürgeciliğin altın çağıydı.

Bir gün sona erdi; ağızlar kendi kendilerine açıldılar; kara ve sarı sesler «insancılığımızdan» «öz ederken insan dışı oluşumuzu göstermek istiyorlardı. Bu kibar ama biraz acı anlatımla pek sıkımadan dinleniyordu. Önce göğsümüzü kabartan bir sevinç havası bile esti: Nasıl oluyordu? Kendiliklerinden konuşuyorlardı! Görüyorsunuz ya onlara neler öğrettik! Ülkülerimizi kabul ettiklerinden şüphemiz kalmamıştı, yarı vamlar artık o ülküler adına bizi

suçlu yapıyorlardı. Avrupa derhal kutsal görevine inandı. Asyalıları Yunanlaştırmış, yeni greko - latin zencileri yaratmıştı. Ve kendi aramızda da: Canım bırakalım başımsızlar biraz, dururlar; hayliyan köpek ısırmaz'ı ekliyorduk. İşin kısası bu dışları körüklerken bir zenciyi Avrupalıymış gibi Goncourt edebiyat ödülünü verme yi bile akıl ettik. Bütün bunlar 1939 dan önceydi.

1961 Dinleyin: «Kısır yalvarmalar ve kokmuş didimelerle vakit kaybetmiyelim. Ağzından insan kelimesini düşürmezken, dünyanın her köşesinde, kendi sokaklarında, nerede bulursa kendi renginden olmayanları kestip biçen Avru-

pa'dan ayrılalım artık. İşte asırlardan beri «ulvi macera» kisvesine bürünüp insanları süründürüyor boğazlıyorlar.» Bu sesleniş sepyeni. Buna kim cesaret ediyor? Bu bir Afrika'lı, eski bir sömürülenmiş, iki taraftan da olmayan biri. Sözlerine şunları da ekliyor: «Avrupa uçurumlara doğru öyle bir hızla ilerliyor ki, uzaklaşmak bizim için daha hayırlı olacak.» Başka deyimle: Boku yiyoruz. Öyle ağıza alınması hoş olmayan bir gerçek, ama doğru değil mi sevgili kütadaşlarımız? Buna hepimiz etimizle, kemiğimizle inanmış sayılırız.

Dünyanın ikiye bölünüşüne katılmayan ülkeler bu sesle kendilerini buluyorlar, sesleniyorlar. Üçüncüleri dünyasının daha bütünliğe kavuşmadığını biliyoruz, içlerinde hâlâ köle olanlar, yalancılardan hür olanlar var. Bazıları kurtuluş savaşlarını tamamlamamışlar, bazıları da hürriyete kavuşmuş olmalarına rağmen, sömürgecilerin saldırgan emellerinin devamlı korkusu içinde yaşıyorlar. Bu farklar sömürgeciliğin tarihsel birikiminden, başka deyimle baskı ve ezgiden doğuyor. Bir yerde anavatan, derebeylerini satın alıyor, ötede hükmedebilmek için durmadan bölüyor. Ve sömürülenlerden mantar burjuvaziler yaratıyor, çoğu yerde iki tafa bir kuş vuruyor kaynaklarıyla halkıyla ülkeyi sömürmeye devam ediyor. Avrupa ayrılıkları, bölünmeleri çoğaltmıştır, elinden geldiği kadar sömürülenler arasında ırk ayrımlarını körüklemiş, bütün fırsatları kullanarak sömürgelelerdeki toplum katlarını çoğaltmış, yeni sınıflar yaratmıştır. Hareketin işte şurada kötü bir

DON KIŞOT

Ölümsüz gençliğin şövalyesi
ellisinde aydı yüreğinde çarpan aklına,
bir temmuz sabahı fethine çıktı
güzelin, doğrunun ve haklının:
önünde; şirret, aptal devleriyle dünya,
altında; mahzun fakat kahraman Rosinanti..

Bilirim,
hele bir düşmeyegür hasretin hâlisine,
hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,
yolu yok Don Kişotum benim; yolu yok,
yeldeğirmenleriyle dövüşülecek.
Hakkısın,
Elbet de senin Dülsiniyandır en güzel kadını veryüzünün.
Sen elbet de bezirganların suratına haykıracağsın bunu,
alaşağı edecekler seni,
bir temiz pataklayacaklar.

Fakat sen, yenilmez şövalyesi susuzluğumuzun,
sen bir alev gibi yanmakta devam edeceksin;
ağır, demir kaboğunun içinde;
ve Dülsiniya bir kat daha güzelleşecek...

Nâzım Hikmet

PABLO NERUDA UNUTMA

Nasıl da kolaylaşır herşey
ve nasıl basitleşir
mutluluğa bulunca!
Nasıl da basittir mutlu olmak
sana sokulunca sevgilim
sen bana sokulunca..
Beni buluncaya dek
nice yürüdüğünü unutma yalnız
nice bitkin düştüğünü
yolunu yitirerek
unutma.
Seni aradığımı bilmiyordum değil mi
benim de durmadan
bilmiyordum
içimde bir yerin
nasıl dolup da boşaldığını
bilmiyorduk ikimiz de
yürüyerek durmadan
durmadan ileri doğru
beni bulacağımı bir gün
bir gün seni bulacağımı durmadan..
Halklar da böyledir diyorum işte
bilmezler
anlamazlar bile
aldanır durmadan..
Ama durmadan yürüyerek
ilerleyerek durmadan
bulurlar birbirlerini bir gün
ve kendi kendilerini
bulurlar beni bulduğum gibi
seni bulduğum gibi durmadan..
Ve nasıl basitleşir
nasıl da kolay görünür herşey!
Unutma ama güçlüğü
karanlıkta yürümenin durmadan
unutma..

Türkçesi: Atilla TOKATLI

Gelecek sayılarda:

Selâhattin Hilâv'ın uzun zamandır üzerinde çalışmakta olduğu ve birkaç sayı sürececek olan:

Nâzım Hikmet Üzerine Notlar

Bir Hint bilim adamı, Türk şiiri üzerine konuştu

Ziya Akçapar

Hindistan'ın Aligarh Müslüman Üniver. sitesinde Türkoloji Profesörü Dr. Ekmel Eyubi Dışişleri Bakanlığının çağrısıyla olarak geçelerde Türkiye'ye geldi. Hindistandaki Türkoloji çalışmalarını hakkında İstanbul ve Ankara'da 6 konferans veren profesör, yurdumuzda kaldığı süre içerisinde çeşitli incelemelerde bulundu. Bilim dünyasında Türkoloji alanındaki çalışmaları ve eserleriyle kendisinden çok söz edilen bu 36 yaşındaki genç bilim adamıyla YÖN adına konuştuk. Aşağıda bu konuşmanın özeti veriyoruz:

SORU — Geri kalmış bir ülke olarak Hindistan'ın eğitim politikası nedir, örnek olarak alınan çağdaş eğitim kurumları var mıdır?

CEVAP — Bir ülkenin eğitim politikası, o ülkenin içinde bulunduğu çeşitli koşullara göre belirlenir. Emperyalizme karşı savaşmış ve siyasi bağımsızlığını kazanmış bir ülke olarak Hint eğitimcileri de bu gerçekten hareket ederek, ulusal bir eğitim politikasına yöneldiler. Buna, yüzyıllardır sömürülen bir ülkenin, siyasi bağımsızlığının ekonomik

ve özellikle kültürel bağımsızlıkla yakından ilgili olduğu görüşü de eklendiğinde, ortaya çıkacak sistem kendiliğinden bellirmiş oluyor. Nitekim sizin Köy Enstitüleri uygulaması da hep bu çabanın sonucu olmuştur. Bağımsız Türkiye'nin bu olumlu sonuç veren deneyinin, Hint eğitimcileri için örnek bir girişim olduğunu da söyleyebilirim.

SORU — Türk şiiri ve edebiyatı hakkında da ne biliyorsunuz? Çağdaş şiir anlayışına göre en önemli şairlerimiz sizce kimlerdir?

CEVAP — Türk dostu, Müslüman bir Türkoloji profesörü olarak, ilk çağlardan beri Türk sanatının gelişimini, daha doğrusu geçirdiği evreleri yakından izledim. Geçmiş üzerinde değil de şimdiki şiirin üzerinde, eserlerini orduca ve Hintçeye çevirdiğim şairlerden söz etmek isterim. Bunlar içinde Tanrıpaş, Necip Fazıl, Asaf Halef Çelebi, Orhan Veli ve Atilla İhan kayda değer şairleriniz. Fakat ben evrensel bir şairinizi anmak istiyorum, şiirlerinde estetik endişesi dışında, insanın sorunlarını ilk olarak tutarlı bir gerçekçilikle ortaya çıkaran Nâzım Hikmet'ten.. Nâzım Hikmet kanımca, özgür, iğk ve bağımsızlık savaşında olan tüm ulusların ortak şairidir. O, yoksul insanın Türküsünü çalmıştır. Bu türkü dünyanın dört bir yanında kimi zaman kara, kimi zaman sarı renkte ortak bir ezgi olarak yankılan-

maktadır ve yankılanmaya da devam edecek. Her Türk sanatçılarının eserlerini Hintçeye çevirirken Nâzım'ı çevirmelik edemedim. Şiirlerini duya duya, her dizisinde yeni bir coşkuyla elimden geldiğince Emperyalizme karşı savaşmış Hint halkına, kendi türkülerini çığırın bu usta sanatçıyı fanatmaya çalıştım..

SORU — Hindistandaki Türkoloji çalışmaları ve karşılaştığınız sorunlar hakkında bize bilgi verir misiniz?

CEVAP — Aligarh Müslüman Üniversitesinin İslâm Etüdleri Enstitüsünü kurduktan sonra Türkiye'ye dair ilk kitabı ben yayınladım. Ayrıca çalışmalarım arasında «Türk dilinin yönelimleri», «Türk Edebiyatına Dair Birkaç Söz», «Türk Şairi Yunus Emre», «Türk Denemeleri Yazarı Ekrem», «Mevlâna Rumi'nin Eski Yazmaları», «Kasım'ın Anvan'ın Türkçe Şiirleri», «Mevlâna'nın Türkçe Şiirleri», «Modern Türk Edebiyatı» v.b. vardır.

Prof. Ekmel Eyubi, 1959 yılında Yeni Delhi'de toplanan Uluslararası bir konferansa Mevlâna'nın bir Türk düşünürü olduğunu belgeleriyle tanıttı ve kabul ettiren ilk bilim adamıdır. Halen Babür Divanı üzerinde çalışmaktadır. En yakındığı nokta, Türkoloji çalışmalarını yapan kurumlar ve kişilerin aralarında bir organizasyon kurulamamış olmasıdır.

Sosyal Yayınlar

YENİ KİTABINI SUNAR

KAPİTALİST TOPLUMDA SINIFLAR

Maurice Bouvier -
Ajam ve
Gilbert Mury

Kitabın bölümlerinden bazıları:

- Bilimsel sosyalizm ve sosyal sınıflar
- Sosyal sınıfların bilimsel tarifine doğru
- Sosyal sınıflar ve sosyal çevreler
- İdeoloji ve sınıf sınırları
- Sınıf sınırlarından politik teşkilatlanmaya
- Köylerde sosyal sınıflar
- İşçi sınıfının tarihi görevi

Adres: P.K. 716 — İstanbul
(Yön: 070)

1

KENNEDY'Yİ OLDURENLER

Geçtiğimiz hafta, A.B.D. «çirkin Amerika» karikatürüne iyice benzemeyi başarmıştır. Dominik olayı, en ihtiyatlıları, en ağırbaşlıları bile şaşırtmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonunda Amerika'yı bir kurtarıcı olarak karşılayan Fransa, o dönemde bütün güçleriyle «Amerika» diye bağran, kurtuluşlarını bu ülkeye bağlayan az gelişmişler, küçük bir çevreyle sınırlı da olsa Amerikan üniversitelerindeki özgürlük ve kültür havasını tatmış olanlar, bu yeni canavar karşısında ne yapabildilerdi ki?

Son OAS toplantısında A.B.D. politikasını destekleyen bir tek oy bulabildi: O da kendininkiydi! Meksika, Venezuela, Brezilya, Sili, yakın geçmişteki ortak düşman Castro'nun sözlerini tekrarlayarak öfkelerini belirtmekten başka çare bulamamışlardır. Barış içinde birlikte yaşama prensibine darbe indirmeğe Üçüncü Dünyanın gözünde Amerika'nın değerini tüm yitirmeğe liberalizmi gözden düşürmeğe, komünist devletlerin bağımsızlık hareketini yavaşlatmağa, Kalkınma için İşbirliğini yıkmaya Vietnam yetmiyordu demek; bu başarıya ulaşabilmek için Dominik'te eklemeye gerekliydi. Kennedy galiba asıl bugün öldürülmüştür. Son zamanlara kadar, Johnson'un Kennedy politikasını izlediği kanısı yaygındı. Kennedy Küba'nın istilâsını emretmişti; Ekim 1962 krizinde K. starın Küba'dan fi-zik rampalarını çekmelerini sağlamak uğruna, atom savaşını göze almıştı. Bütün bunlar gerçektir. Ne var ki, öte yandan Kennedy birçok siyasal olayların bilinci ne varmıştı ve kendi yanlışlarından ders almayı bilmişti. Teksas'tan ondan en büyük yakınıması, Amerika'nın gücünden sarhos olmaması, salt egemenlik yerine sorun duygusundan yana olmasıydı.

Trujillo Batista gibi diktatörler için en ağır konuşan Kennedy'yi, Meksika'da bir yabancıymış gibi en sıcak ilgiyle karşılayan, Latin Amerika'ya, yozlaşmış ve yerli burjuvazinin işbirliğiyle, kasıp kavuran Amerikan tröstlerine karşı (belki biraz safca da olsa) savaş açmış görünürdü yine. Bir Fransız gazetecisine Jean Daniel'e, Kruçef'e güvendiğini, onunla Berlin sorununu çözmek umudunda olduğunu söylemişti. Cezayir'le dostça ilişkiler sürdürüyordu. Üçüncü Dünya ülkelerinde herhangi biriyi Amerika'nın arasının açılmasına özellikle dikkat ediyordu. Sosyalizmin belki de bazı az gelişmiş ülkelerin mantıklı gelişme yolu olabileceği ekonomik bir plan uygulayan her ülkede bir düşman görmenin gerekmediği fikrini kabul etmişti (Amerika'nın bu konulardaki genel tutumu bilince Kennedy'nin fikirleri devrimci nitelik kazanmaktadır).

Evet, Kennedy gerçekten öldü. Johnson'un son aylardaki bildirimlerini, Amerikan basını izlemek, bu kanıyı güçlendirmektedir. Johnson, Kongrede, savunmayla ilgili konuşmasında, «Biz dünyanın en güçlü milletiyiz» demektedir. «U.S. News and World Report» Şubat Mart, Nisan sayılarında Amerikalılara, askerî yönden ne denli güçlü olduklarını, öbür milletlerde nasıl korku uyandırdıklarını anlatmaktan bıkınmıştır. Bir de anket yayınlamıştır bu dergi: «Rusya ve Çin neden bizden korkuyor?» Anket etkili bir tablo izlemektedir. Amerika'nın bu iki devlete üstün askerî gücü rakamlarla ortaya serildikten sonra, «A.B.D. nin elinde, Komünist Çinle Sovyetler Birliğinin ikisini birden ve oerhal yok etmeğe yetecek kadar füze ve atom bombası vardır» sonucuna varılmaktadır.

Ote yandan, Amerikan ekonomisindeki gelişme de zafer çığlıklarına yol açmaktadır: «Boy ölçülemeyen kuvvet» «Hayali de aşan gelişme» Bunların yazarı, ciddi «New-York Times» in ekonomî uzmanı E. L. Dale Jr. bu durumun kendisine baş dönmesi verdiği itiraf etmektedir. İşte temel sorun bu baş dönmesidir.

Amerika'yı bir yükten kurtarmıştır, bu başdönmesi, Kennedy'nin «aydın» liderliğinde Amerikalılar bir takım hoş giden kompleksler edinmişlerdi. Kendilerini eleştirmeye başlamışlardı. Uygarıktan Avrupalılardan geride ve zengin olmaktan sorumlu buluyorlardı kendilerini. Güçlerini hatırlatmaktan kaçındıkları kanısını uyandırıyorlardı. Onları bu ülkâ hastalıktan ilk çekip kurtaran Goldwater olmuştur. Biz Amerikalılar, hiçbir şey katılmak zorunda değiliz, hiçbir şeyi boşgörüle karşılamıyacağız, diyor. Her yerde gücümüzü göstereceğiz, buyruğumuzu duyuracağız. «Hasta Dev» olmayı bırakıp «Savaş Duyulan Dev» olacağız. Budur, Johnson'un dediği de. Bu büyüklük kompleksine, bu baş dönmesine karşı, öbür ülkelerdeki bilinçlenmiş aydınların yanı sıra Amerika'nın içinden de kesin, yürekli protesto sesleri yükselmektedir.

Son günlerde Yeni Dünyadan gelen sesler, barıştan yana olanları kaygılandırarak niteliktedir. Amerika'nın Vietnam'daki tutumu yerliken, buna Dominik olaylarının katılmasıyla, sorumluların bilincine varmış aydınların, bu devletin dış politikasına tepkileri artmıştır. «Le Nouvel Observateur» 6 Mayıs sayısında, Amerika'nın son günlerdeki tehlikeli tutumunu incelemiş ve bu tutuma karşı yükselecek itirazları derlemiştir. Biz de aşağıda bu yazıların bir özeti veriyoruz.

Amerika Tehlikeli Yolda

A. Sarıca

2

AMERİKALI «121'LER»

Kuzey Vietnam'ın bombalanmasından ve Johnson'un Güneydeki savaşı şiddetlendirmek kararından sonra (Cezayir savaşı sırasında Fransız aydınlarının imzaladığı «121'ler Manifestosu» na benzer) bir bildiri de Amerika'da yayınlanmıştır. Üç bin üniversiteli ve aydınım altına imza koyduğu bu bildiri şöyle denmektedir:

«A.B.D. nin askerî imkânları Vietnam ve öbür ülkelerde, halkların siyasal bağımsızlık ve ekonomik özgürlük umutlarını yok etmekte kullanılmaktadır;

«A.B.D. nce silâhlandırılan, eğitilen, beslenen silâh kuvvetler insanlığa yakıtı-maz işkencelere, anlamsız ölümlere âlet edilmektedir;

«Güçlü yetenleri, silâhlı kuvvetlerde çalışmayı reddetmeye, ya da, orduda işler, terhislerini istemeğe çağırıyoruz;

«Vatandaşlarımızın askerî malzeme ü-retim ve ulaşımına yardımcı olmamağa, bu çalışmalara katılmamağa çağırıyoruz. Biz de bu konularda direneceğiz.»

Bu yürekli sesler, bugün için azınlıkta da olsa, üniversitelerde yankı uyandırmaktadır. On gün önce 15.000 öğrenci ve profesörleri, Başkan Johnson'un politikasını protesto amacıyla, Washington'da Kapitol'a yürünmüşlerdir.

Johnson eleştirilmekten pek hoşlanmamış görünmektedir. Muhalefeti gözden düşürmek için kullanılan en klâsik silâha başvurmuştur. Muhafif topluluklara, özellikle öğrenci kuruluşlarına sıran komünistlerle ilgili bir araştırma açılmasını istemiştir.

3

SAVAŞA DOĞRU GİDİŞ

Amerikalı siyasal bilimler Profesörü, Hans J. Morgenthau, Moskova'dan dönüşünde, orada çeşitli çevrelerle yaptığı görüşmelerden vardığı sonucu şöyle özetlemektedir: Sovyetler Vietnam'da birkaç hafta içinde müdahale edeceklerdir. Profesörün bu konusunun nedenlerini aşağıda

kısaca veriyoruz.

Taraf ve tarafsız devletlerin temsilcileri, Sovyetlerin ileri gelen idarecileri, bilim adamları ve askerleriyle yaptığı görüşmelerden, Profesör, bugün için, Vietnam sorununun bir anlaşmayla çözülemeyeceği kanısına varmıştır.

Anlaşma yolunu üç engel kapatmaktadır: İki karşı cephenin bağdaşmaz görüşleri, askerî durumun A.B.D. aleyhine sürüp gitmesi, Amerika'nın anlaşma tekliflerinin açıklıktan yoksun olması.

Askerî durum Amerika yönünden gittikçe umutsuzlaşmaktadır. Ancak hava ve deniz yoluyla beslenebilen kentler, hükümet konvoylarının bile Vietkong'a haraç ödemek zorunda kaldıkları bölgeler, ayrıntılarıyla Amerikalı yazarlarca anlatılmaktadır. Saigon'da, iki slogan her geçen gün daha fazla duyulmaktadır: «Yankee, git savaşını başka yerde yap» ve «Savaşa katılmızsın, kaçmak zorunda da kalmazsın.»

Başkan Johnson'un, Amerikan politikasında daha uzlaştırıcı yeni bir çizgi açmak amacı güden, 7 Nisan konuşması bir gelişme üstüne oturulmuştur. Asya'da komünizme karşı askerî bir baraj kurmak amacını güden eski doktrinle, amacı, Sovyetlerin de desteğiyle, Kuzey Vietnam'ı içine alan, bağımsız bir Çin-Hindi kurmak olan yeni bir politikanın bağdaştırılmasına çabalamaktadır.

Sovyetlere göre, bu konuşmanın yapıcı yönü, üstünden 24 saat geçmeden başlayan Kuzey Vietnam bombardımanlarıyla silinip süpürülmüştür. Patlayan bombaların gürültüsü, Baltimore'dan gelen ses boğmuştur.

Sovyetlerin Amerikan politikasına karşı tutumunda umutsuzluk, tedirginlik ve öfke birbirine karışmıştır. Özellikle, Kruçef'in barış içinde birlikte yaşama ve Amerika'ya çatışmaların önlenmesi politikasını benimseyen Sovyet çevrelerinde, umutsuzluk yaygındır. Bunlar köşeye sıkışıklarını, Çin'in sert tutumundan yana olanları etkisine karşı her gün biraz daha güçlükle kendilerini savduklarını

söylemektedirler. Rusya'nın, Kuzey Vietnam'ın uğradığı gittikçe şiddetlenen saldırılar karşısında, sonuna kadar pasif bir gözlemci olarak kalmış imkânız görünmüyor. Öte yandan, Sovyetlerin neden savaşa doğrudan doğruya katılmaktan sonuna kadar kaçınacağını, ancak başka çare kalmazsa bu yola gideceğini anlamak zor değildir. Rusya'nın, Amerika'yla bir askerî çatışmadan kaçınmakta çıkarı vardır, ne var ki bir başka komünist ülkenin geleceğine de ilgisiz kalamaz (dünya komünizm hareketinin liderliğinde Çin'le rekabeti bunu daha da zorlaştırılmaktadır.) Rusya'nın Amerika'yla doğrudan bir çatışmaya girmemek kaygısı ne denli büyük olursa olsun, bu uğurda müttefiklerinin liderliğini ve koruyuculuğunu gözden çıkarması beklenemez.

Kuzey Vietnam'ı konferans masasına oturtmakta hiçbir etkisi olmayan bombardımanların, Rusya'yı Güney-Doğu Asya'daki savaşa çekmekte başarıya ulaşması tehlikesi vardır. Her yeni bombardıman, Hanoi'un Vietnam'ı birleştirmek için kararını zayıflatmamakta, aksine Rusya'nın savaş dışında kalmak kararını zayıflatmaktadır.

Sınırlı bir askerî müdahale Rusya'ya bir takım çıkarlar da sağlayabilir; sert politikadan yana olanlar bu konuya sık sık değinmektedirler. Böyle bir müdahale, Rusya'nın devrimci yanını yitirdiğini söyleyerek Çin'in ele geçirdiği üstünlüğü Rusya'nın yeniden kazanmasını sağlayabilir. Öte yandan Çin, (b'ir nükleer kuvvet durumuna daha gelmemiş olduğundan) sanayi ve atom tesislerinin yok edilmesi tehlikesini göze almadan, Kuzey Vietnam'ın yardımına koşamaz. Oysa, nükleer güçle korunan bir Rusya, Çin'in çok konusduğuna ama eyleme gelince, pek bir şey yapamadığını komünist dünyaya gösterebilir. İşler kötüye gider de Çin kendini savaşın içinde bulursa, Rusya'nın klâsik ve nükleer silâhlarının kendini korumasını isteyecektir. Sonuç, komünist kamp-taki birliğin, Rusya'nın önderliğinde, yeniden kurulması olacaktır.

Ote yandan prestij endişeleri, Washington'da olduğu gibi, Moskova'da da ağır basmaktadır. Amerika'nın, Vietnam'da asker bulundurmasını haklı göstermek için ileri sürdüğü nedenlerin arkasında, bir temel neden yatmaktadır; Güney Vietnam komünist olursa, bir daha, komünizm tehdidindeki hiçbir ülkenin Amerika'ya savunmasında güvenemeyeceği korkusu. Başka bir deyimle, Güney Vietnam'ın komünist olması, hür dünyanın ortadan kalkmasının başlangıcı olacaktır.

Amerika için, bu tarihlideterminizm bir kurum kesinliğine erişmiştir. Vietnam düşerse, onu Tayland, Hindistan izleyecek, bu zincirleme süreç, bütün dünya komünist oluncaya kadar sürüp gidecektir. Bu kurumun altında, korkudan ve tar-hin, politikanın yanlış anlaşılmasından doğan bir slogandan başka bir şey değildir. Geçmişteki herhangi bir tarihsel olaya dayanmamaktadır. Rusya 1917 yılında, Çin 1949 da komünist olmuştur, bunlar başka izleyen de olmuştur. 1945 yılında Polonya'yla Macaristan komünist olmuş, Finlandiya bu hareketin dışında kalmıştır. Aynı yıl, Balkan ülkeleri komünist kampa katılırken, Yunanistan karşı tarafta kalmıştır. 1948 yılında Çekoslovakya komünizmi seçen tek ülkedir. 1954 de Kuzey Vietnam komünist cepheye geçerken, başka kayıp verilmedi. 1960 yılında da Küba'nın peşine takılan bir ikinci Güney Amerika ülkesi yoktur.

Sosyal kaynaşmalar, özellikle devrimler, bir toplumun prestijinden, ya da bu toplumun mekânîk olarak taklidinden değil, ülkenin kendine özgü nesnel koşullarından doğarlar.

Ote yanda, Rusya da davranışını, Kuzey Vietnam'ın ve kendinin prestijine dayandırıyor. Hanoi'a bomba yağmuru altında görüşme masasına otur, diyemiyor; bu, Amerika'nın silâh gücüyle küçük bir komünist devlete istediğini yaptırabileceğini kabul etmek olurdu. Amerikan bombaları Kuzey Vietnam'ı yıkarken, Sovyetlerin sürgit gözlemci kalması da düşünülemez. Amerikan askerî gücüne karşı küçük bir komünist ülkeyi korumaya, Rusya'nın gücünün yetmediğini kabul etmek olurdu bu.

Profesör Morgenthau, Washington'u düşündüren prestij sorununa değinerek, imkân varsa, Rusya'nın yardımıyla, bu prestijli kurtaracak bir çıkar yol bulunmasından söz ettiğinde, bir Rus idarecisinin karşılığı, «Başka ulusların da prestijleriyle ilgilenmeleri gerekiyor» olmuştur. Bu karşılık yersiz değildir. Tarafların uğrayacağı prestij kaybını en azına indirerek anlaşmazlıkları çözmek, devlet adamlarının temel ödevidir. Ne var ki, hiç kimse bu ödevi benimsemeye istekli görünmüyor. Bunun için, kimsenin istek göstermediği, ama kimsenin de nasıl öleneceğini bilmediği, bir silâh çatışmaya her gün biraz daha yaklaşıyor.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telegraf adresi : BASINKURUMU